

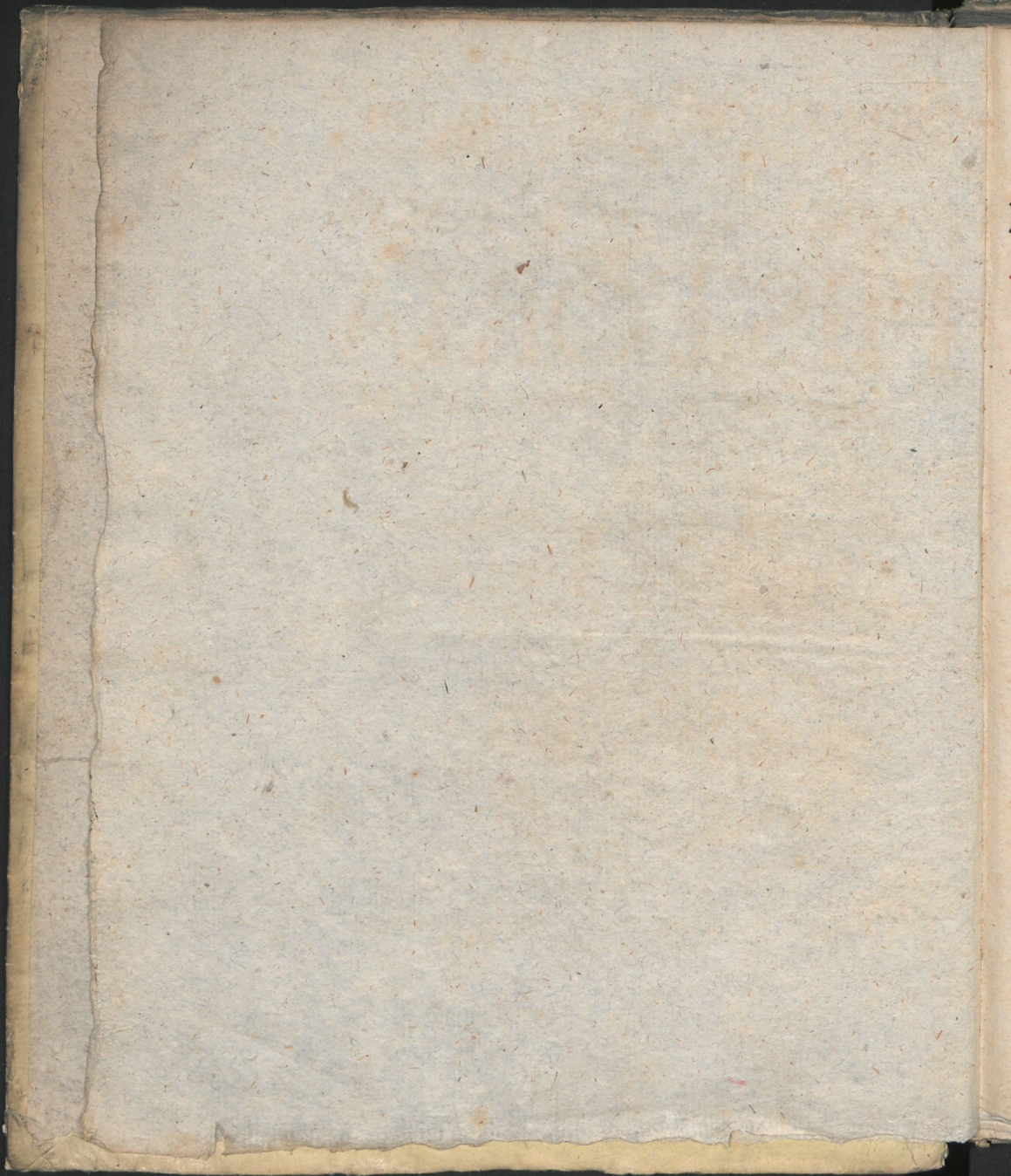
Xf. 19.
B. N.
33.

IOANNIS CVRVI SEMMEDI
Christi Ordinis Equitis aurati, Sancti Officii Familiaris
et Domus Regiae Lusitanicae Sacrae Medici
PVGILLVS RERVM INDICARVM
QVO COMPREHENDITVR

HISTORIA

VARIORVM SIMPLICIVM

EX INDIA ORIENTALI, AMERICA,

Aliisque orbis terrarum partibus allatorum

Antebac lingua Lusitanica exaratus

Nunc uero in gratiam curiosorum latinitate donatus

Cura

ABRAHAMI VATERI

Philos. et Med. Doct. et Prof. Publ. Anatom. et Botan. Substitut.
nec non Societatum Imperial. Natur. Curios. Germ.
et Reg. Anglic. Socii.

VITEMBERGAE

EX OFFICINA TYPOGRAPHICO - LIBRARIA GERDESIANA.
cl^o l^occ xxii.

Lectori Beneuolo

Salutem.

Materiae Medicae studium, in simplicium, praecipuis exoticorum, uiribus medicamentosis perscrutandis, et inuestigandis occupatum, uti utilitate pariter, ac iucunditate, nulli scientiarum cedit, ita Medicorum celebriorum animos curiosos allicit, atque delectat, nostro imprimis hoc tempore, quo in dies plura, ex India utraque, ad nos afferuntur

):(2

re-

remedia noua, maximis laudum encomiis celebrata. Testantur de hoc, ut alios nunc taceam, Celeberrimi Lochneri de Parreyra Braua, de Belilli Indico, de Botry Mexicana, Thee de Lima, herba de Paraguay, Cafe a la sultane, aliisque nouis et exoticis Thee et Cafe succedaneis, de Acriuiola, etc. schediasmata non magis curiosa, quam erudita, in Ephemeridibus Academiae Naturae curiosorum obuia. Loquuntur de eo Acta, illustrium in Europa Societatum, literaria, exoticorum, nouiter detectorum, descriptionibus et laudibus refertissima. Prae ceteris uero de orbe erudito, ac Arte nostra, optime promeriti sunt Medici quidam Europaei curiosi, Indiam peragrando, ac singularia eiusdem consignando. Hos inter eminent Cleyerus, Rumphius, Jagerus, ten Rhyne, Kaempferus, aliique, quorum dissertationes epistolicas, ad se inuicem exaratas, omni rerum nouarum genere cumulatissimas, ex Belgico idiomate transtulit, et exhibuit Clarissimus Valentini in *Suo Museo*. Istitis, aliisque uiris harum rerum gnaris, qui in India ipsa, aut in emporiis maritimis Europae celebrioribus degunt, et cum peregrinantibus, ex Indiis et reliquis, terra marique disitis, regionibus, ad

ad ea loca confluentibus, conuersantur, plurimorum exoticorum notitiam debemus. Commouit me hoc ipsum, ut, per plures abhinc annos, uariorum naturalium exoticorum copiam ex Batauia afferre curauerim, quorum quaedam ante aliquod tempus, in *Programmate, de Incrementis Artis Medicae, ex remediis exoticis, nouiter detectis, expectandis*, publici iuris feci, quaedam uero, post illud tempus accepta, in posterum, ubi pleniorum eorundem notitiam mihi comparauero, in lucem edere decreui. Quandoquidem uero haud ita pridem, in manus meas incidit Pugillus rerum Indicarum, Ioannis Curui Semmedi, Medici inter Lusitanos praecipui, lingua patria ab ipso exaratus, qui uaria rariora, ex parte plane ignota, in se comprehendit, non ingratum officium publico me praestare posse, existimaui, ut eum latinitate donarem. Hoc consilium ut caperem, adductus sum exhortationibus cuiusdam Patroni, ob innumera, quae in me extant, Ipsius beneuolentiae singularis testimonia, nullo non uenerationis, atque obsequentiae cultu suspiciendi, cuius uoluntati morigerari, aequum fuit. Inuenies in dicto libro, Lector amice, plura singularia obseruata, non
80):(3 ubiuis

ubiuis obuia, de usu et applicatione decenti,
Lapidis Bezoardici natiui, et artificialis de Goa,
lapidis hystricis, siue pedra del porco, lapidis
Candar, alias Pedra quadrata dicti, lapidum ser-
pentinorum, natiui, pedra da cabeça da Cobra de
Pate, et artificialis, de cobra de Dios appellati,
radicum Butua siue Parreyrae Brauae, et Ipeca-
cuanhae, aliorumque iam tum notorum re-
mediorum. Continet tamen idem longe plura
rariora, nullibi ab auctoribus descripta, quo-
rum uirtus ac praestantia, in curandis morbis
plurimis eximia, ab Auctore nostro laudibus
extollitur, ac experientia propria multorum
annorum confirmatur. Nullatenus quidem
dissimulandum est, non pauca inter eadem
occurrere, quae fabulam ac superstitionem
sapiunt, quo uitio etiam aliae remediorum
exoticorum descriptiones laborant. Non ad-
ducam nunc unguiae alcis, extrinsecus ap-
plicatae, uirtutem antepilepticam, falsa per-
suasione suffultam, qua creditur, animal
hoc affligi saepissime epilepsia, et, intrusione
pedis sinistri in aurem, ab ea liberari. Su-
specta etiam est, efficacia uariorum amuleto-
rum, dorsi serpentis Zuchi contra strumas,
radicis Moquaquim contra erysipelas, radi-
cis

cis de Maranga, secum gestatae uirtus, fugandi uiperas et serpentes, e longinquo, et quae plura talia sunt. Multo minus quis ad credendum induci facile poterit, lapidem Candar, seu Pedram quadratam, tantis gaudere uiribus, ut, femori alligatus, non tantum foetum cum secundinis, sed ipsum uterum, cum uisceribus extrahat, nisi, edito partu, cito remoueatur. Talia tamen nullatenus in malam partem uertenda sunt uiro, qui scriptis quam plurimis, iterum iterumque impressis, aliisque in rempublicam meritis, maximam inter suos adeptus est nominis famam, eoque effecit, ut Regia Maiestas sacratissimi corporis curam ipsi demandarit. Fatetur etiam noster, se plurima ex relatione aliorum hausisse, neque dissimulat idem, scientiam istorum exoticorum esse adhuc insufficientem, confusam, parumque securam, adeoque omnia accuratiori examine indigere. Laudem itaque meretur potius Auctoris industria, atque curiositas, qua ductus, ex India redeuntes percontando, literasque inde missas perlustrando, harum rerum notitiam, uti ipse perhibet, sibi comparauit. Ultimo tandem loco monendum restat, nomina quaedam propria plantarum, radicum,
et

et aliorum materialium, ob defectum lexici
Lusitanici, ad hunc laborem idonei, uersionem
respuisse, quae Lusitanice addere, coacti fu-
mus. Sunt tamen pauca, nec adeo magni mo-
menti. Accipe ergo, amice Lector, bene-
uolo animo, praesentem tractatum, meosque
conatus, publico inseruendi, in bonam par-
tem interpretare. Ita uale
et faue.

HISTO-

HISTORIA

VARIORVM SIMPLICIVM

Ex India Orientali, America, aliisque orbis terrarum partibus allatorum, ad multorum morborum curationem proficuum, expositis simul singulorum uiribus medicamentosis, modoque eadem applicandi.

India, aliisque Europaeis regionibus, ad nos afferuntur remedia, singularibus uirtutibus praedita: suntque maximam partem lapides, radices, cortices, semina, et fructus. Quoniam uero nemo hactenus publico communicauit usum horum remediorum, modumque applicandi, inde factum est, ut plures, remedia talia licet ipsi possidentes, tamen uariis morbis enecati

A

fue-

2
 fuerint, a quibus facile curari potuissent, nisi notitia uirtutum in illis abditarum destituti fuissent. Huius rei consideratio excitauit curiositatem meam, ac desiderium inferuendi publico, quo adductus magnam adhibui diligentiam, non tantum percontando illos homines, qui ex India aliisque orbis terrarum regionibus ad nos uenerunt, sed etiam perscrutando MSta, ex quibus notitiam horum et aliorum remediorum hausi. Quo factum, ut talem uirtutum istorum lapidum, corticum, radicum, fructuum, acquisierim notitiam, quam, ut publici fiat iuris, dignam iudicavi. Quod si ob illud, quod publico eo ipso praesto, officium, nullam promerear gratiam, certo dignus nequaquam ero reprehensione. Hanc a nemine expecto, nisi ab hominibus adeo ingratis, atque animo deprauatis, qui induti aut malitia, aut ignorantia, id agunt, quod ii, qui lac sugendo, mammam mordent.

Remedia, ex India orientali, et aliis orbis terrarum regionibus allata, qualia sunt, lapides, cortices, ossa, fructus, femina, aut radices, dari solent infusa, aut puluerisata in aqua communi. Alii ea exhibent mista cum aqua oryzae, quam istarum regionum incolae uocant Ambatacania; Quidam ea dant cum succo limonum, (citri) hi uero, quibus talia exhibentur contra febres, illis utuntur in accessu et declinatione earum.

Experientia Mauritanorum, et aliarum Asiae gentium fuit magistra, quae nobis dedit primam notitiam, usus et applicationis horum remediorum. Praeterea experimenta quorundam curiosorum confirmarunt egregia commoda, ex operatione eorum saepissime resultantia. Non

Non negligendae tamen sunt generales euacuationes, quibus Panditi, qui curant in illis terris, aequè utuntur, in principio morborum, cum quadam euacuatione praecedente, non differendo earum applicationem: eaque ratione curant isti maxime acutos et malignos morbos. Obseruandum autem est tempus uenae-sectioni, purgationibus, clysteribus et uomitoriis conueniens, nimirum ante cordialium usum, ita, ut non omnia exhibeantur eodem tempore, nec ut permisceatur unum medicamentum cum alio, antequam unum quodque horum fecerit effectum optatum. Multi sane Medici, aliique, qui hoc ignorant, in ea sunt opinione, Bezoardica, aliaque, ex India, et aliis regionibus allata remedia, non edere eosdem effectus admirandos in Portugallia, quos edunt in India, et loco suo natali, tam, ob differentiam climatis; quam propterea, quoniam huc allata non retinent efficaciam, quam habebant in loco natali. Huic dubio respondeo, quod omnia simplicia seruent suas vires a DEO ipsis inditas, nisi accedat corruptio. Videmus, et experientia confirmamur, quod ex illis simplicibus, quae ex regionibus acquisitis apportantur in pharmacopolia regni nostri, multa fiant composita, et remittantur in illas terras conquisitas, in utilitatem aegrorum, quae ibidem eosdem effectus bonos post se relinquunt, quos praestiterunt in Lusitania; licet climata diuersa sint. Afferuntur autem complura simplicia in officinis, corruptioni multo magis obnoxia, quam ullum ex Bezoardicis Indiae, utpote quae longe melius, et diutius durant.

A 2

Non

Non defunt inter nostros, qui possent monstrare simplicia quamplurima, ex India ante triginta annos allata, quae ad hunc usque diem conseruarunt omnes suas uires, quibus isto tempore praedita fuerunt, eodemque effectus bonos monstrant in Lusitania, quos edunt in India.

His ita praemissis, tanquam ueritate experimentis confirmata, aggredior nunc tractationem omnium et singulorum simplicium, de quorum uirtute singulari, quicquid compertum habeo, referam, incipiendo a Lapide Bezoardico, utpote inter reliqua magis noto, et uisitato, in Lusitania aequae, ac toto orbe.

LAPIS BEZOAR SIMPLEX.

Regimen, et uires lapidis Bezoardici

simplicis, siue natiui; qui generatur in uentriculo animalium, capris admodum similibus.

Primo opus est, accurate examinare, utrum lapis Bezoar sit genuinus, uel spurius, quia, si sit genuinus, excellentes edit effectus, hac quidem conditione, ut exhibeantur XXIV grana eius, pro quavis dosi. Quodsi enim tantum tria uel quattuor grana dentur, prout uulgus Medicorum solet, nullum effectum praestat, ob quantitatem exiguam. Sic uero remedium hoc dissimatur, uita aegri saepe perditur, ac pecunia male dilapidatur. Hoc tamen non timendum, si la-

fi lapis fit genuinus, et in quantitate supra dicta adhibeatur.

Oportet uero Medicos iuniores, attendere ad duo momenta admodum gratia, circa eius applicationem. Horum primum est, ut lapis dictus exhibeatur cum decocto Scorzoneae, uel papaueris, uel Cardui benedicti: quoniam hi, qui lapidem miscent cum aquis destillatis, errant maximopere, eas ob causas, quas curiosi uidere possunt in *Polyanthea mea, edit. secund. Tract. II. c. 128. fol. 770. f. 99.*

Altero loco aduertere debent, ut misceant lapidem cum quinque, uel sex unciis decocti antea dictarum herbarum. Qui enim hunc lapidem exhibent cum duobus tantum cochlearibus aquae, uti solent Chirurghi, aequè peccant, quia quantitas aquae tam exigua non est sufficiens uehiculum, ut lapidem ad loca corporis remota, quibus auxilium ferre debet, promouere possit. At mistus lapis cum maiori quantitate aquae, longe maioris est efficaciae in anxietatibus cordis, uertigine, uitiiis respirationis, omnibusque febribus acutis, et malignis, dando de eo quacunque hora, quae necessitas postulat, praemisssa uenae sectione.

In suppressionibus urinae pertinacibus lapis Bezoar, si fit genuinus, efficax est remedium, obseruando, ut ante eius applicationem detur prius aegro uomitorium, ex tribus unciis Aquae benedictae, uel sex granis Tartari emetici, uel drachma semis Vitrioli albi, hinc uero eidem secetur uena altero die quater, tertio die ter, ac quarto die iterum ter. Quandoquidem enim casus hic adeo periculosus et molestus est, requiritur, ut remedia citissime applicentur; alias, nisi uri-

na succedat, ante septimum diem, aeger moritur. Eaque de causa rogo per DEVM Medicos incipientes, ut curam suppressionis urinae, licet sit pertinax, et inueterata, incipiant infallibiliter per Vomitoria, et repetitas uenaesectiones in brachiis. Hoc enim consilium nititur experientia quinquaginta annorum, multisque exemplis suppressionis urinae, a me hac methodo feliciter curatae: uti curiosi uidere possunt in *mea Polyanthea edit. secund. Tract. II. c. LXXXI. fol. 509. an. 36. ad 40.* ubi inuenient nominatos aegros, quos hac uia a suppressionibus pertinacissimis liberaui, quorum quidam iamtum extremam unctionem acceperant, quando me uocarunt.

Ignoscas lector, quod hanc digressionem fecerim. Effecit zelus, periclitantem multorum uitam tuendi, quod cautelam adeo utilem dederim iis, qui artem nostram profitentur.

Rediens ad propositum de Lapide Bezoar, dico, post uomitoria et uenaesectiones largas, quae sunt remedia absolute necessaria, dari debere istius lapidis grana uiginti quatuor, mixta cum octo unciis aquae calidae; quae prius coquatur cum uncia una corticis fabariae siccae, (Faueyra seca) aut huius defectu cum uncia semis eruciae marinae; uel huius loco cum drachmis duabus herbae Sabiniae, aut, quod adhuc melius, cum uncia semis uirgae aureae. Tandem inferuit quoque lapis Bezoar ad aperiendum aluum iis, qui obstructione laborant, ea conditione, ut eum assumat aeger sex diebus successiuis, ieiuno uentriculo, mistum cum drachma una cremoris tartari genuini, dissolutis omnibus in sextario decocti Borriginis, uel prunorum. Dico autem

tem

tem Cremorem tartari genuinum, quia hodie in re-
gno nostro magna copia eiusdem, adulterati cum al-
lumine, diuenditur, qui non laxat, sed potius obstruit.
Qui hoc scrupulo liberari uolunt, fumant loco cre-
moris tartari, drachmam unam tartari uini albi, subti-
lissime puluerisati, et experientur inde magnam alui
facilitatem.

LAPIS CORDIALIS COMPOSITVS.

Regimen, et uires eius.

Iste lapis non generatur in intestinis ullius animalis,
sed artificio componitur, et constat uariis ingredi-
entibus, quae omnia sunt optima et selectiora Car-
diaca et Bezoardica. Artifex, qui eum componit, est
Religiosus societatis Iesu, degens in India, qui eosdem
format maiores, uel minores, prout ipsi placet. Isti
autem lapides, compositi manibus huius religiosi, sin-
gulares obtinent uirtutes in curandis morbis sequen-
tibus:

In Febribus malignis et ardentibus, quando aeger
sentit anxietates uehementes, dentur ipsi grana uiginti
quatuor pulueris eius, in decocto Scorzonerae, uel pa-
paueris, uel cerasorum nigrorum. Ea enim quanti-
tate assumtus, mitigat calorem et siccitatem, a febre
dependentem, et defendit cor a malignitate, illudque
confortat, et reficit. Quodsi aeger propter ingentem
debilitatem, aut ob aetatem prouectam, appetat ui-
num, dentur ipsi uiginti quatuor grana huius lapidis
com-

comminuti, cum duobus cochlearibus uini generosi. Non uideri debet Medicis nouitiis, quod sit error et temeritas, si demus istum lapidem in uino, quoniam grauissimi auctores hoc permittunt, ideo, quia uinum generosum est promptissimum remedium, ad restaurandas uires, et confortandum cor, quando idem languescit.

Quocunque tempore, quo Melancholia corripit aegros, aut sanos, siue coniuncta sit febris, siue non, potest dari lapis dicta quantitate, et quidem, si febris absit, cum uino generoso, sin uero adsit, eadem cum decocto Scorzonerae, uel Borriginis.

Assumptus dictus lapis cum aqua, cocta prius cum drachma una radicis contrayeruae, aut Serpentariae uirginianae, aut harum radicum loco cum Carduo benedicto, est remedium efficax contra omne genus ueneni, sed in principio dari debet, siue illud oriatur a morfu uiperarum, siue lacertarum, araneorum, aut aliorum animalium uenenatorum; hinc uero et plagae inflictae imponi debet.

Assumptus cum uino, ieiuno uentriculo, praeseruat a morbis, qui oriuntur ab aere corrupto. Curat miraculi instar leprosos, (nisi sit malum iam tum confirmatum) ita, ut sumatur per duos menses continuos, ieiuno uentriculo, miscendo grana uiginti quatuor eiusdem cum anatica parte Antimonii diaphoretici, quater calcinati, et per duas horas fortissimo igne reuerberati: Exhibeatur hic puluis in dimidio sextario aquae communis, leuiter coctae cum floribus arboris buxi, quia hi flores egregie purificant sanguinem ab aeredine, et a particulis mordacibus et corrosiuis.

lli

Illi, qui affliguntur ex hepate, fumant lapidis grana uiginti quatuor, per duos menses in ieiunio, in dimidio sextario decocti radicis brassicae marinae, aut (Vimal) quia utraque harum herbarum efficaciter temperat calorem hepatis, et intestinorum.

Suntus idem lapis per quadraginta dies ieiuno tempore, in sextario dimidio aquae, coctae cum manipulo foliorum spinae albae, quam uocamus Rhamnum, et cum rasura ossium cerui, occidit infallibiliter lumbricos, curatque porriginem, crustas, et pustulas corporis.

Si usurpentur per sex dies continuos, ieiuno tempore, uiginti quatuor grana lapidis huius puluerisati, in uncis quatuor uini Rhenani, uel albi, in quo infusa fuit drachma una radicis Butua, aut corticis fabariae siccae, aut foliorum Sabiniae, urinam mouebit; aegrumque liberabit a suppressione urinae, licet pertinacissima. Obseruetur tamen, quod illi primo die exhiberi debeat uomitorium, ex sex granis tartari emetici, aut tribus uncis aquae benedictae, et postea subsequenter duobus diebus fiant sex uenaesectiones.

Confiteor ingenue, quod, postquam per gratiam DEI, pro salute aegrotantium, inuenerim meum Bezoardicum, quod uocatur Curuianum, contra febres malignas, uariolas, et morbos uenenosos, non utar amplius lapide Bezoar. Quamuis enim bene de eo sentiam, si quidem genuinus fuerit; offerunt tamen femihi quaedam dubia, et rationes, usum eius dissuadentes. Video enim, quotannis afferri ex India tot pondera horum lapidum, quos omnes esse genuinos, uix credi potest. Praeter hoc argumentum, noui ex relatione hominum fide dignorum, qui per plures annos in India

dia commemorati sunt, quod non omnia animalia, in quibus hi lapides generantur, tales habeant; et, si interdum quoddam ex istis possideat duos lapides, id pro miraculo naturae habeatur. Sufficientes propterea, existimo, has esse rationes, quo minus iisdem utar, nisi certo constet, eosdem esse ueros.

Quod autem attinet lapides cordiales compositos, alia obstat grauis et fundata diffidentia, propter quam illis non facile utor. Eaque inde originem traxit, quod ipsi religiosi societatis Iesu, qui in Goa genuinos, et omni aestimatione dignos efficiunt, grauius conueniantur, adulteratos quoque per totum orbem distribui, sub honorando illo nomine, ac si compositi essent ab ipsis patribus.

Nec ibi tantum reperiuntur tales falsarii, sed et etiam Lisabonae sunt, qui lapides eiusmodi fucatos efficiunt, adeo similes genuinis, ut fraus et fallacia non possit cognosci, nisi postquam quidam eorum franguntur; ubi apparet, quod sint compositi ex argilla, e qua fiunt uasa alba fictilia, quae uocantur Greda. Habita igitur attentione ad fraudes has, et fallacias, non utor lapidibus istis cordialibus compositis, nisi certus sim, eosdem praeparatos esse a patribus Societatis de Goa. Ibi enim tantum elaborantur genuini, quia praeparatio eius est secreta, quam primum inuenit Caspar Antonius, quaeque post illius mortem peruenit ad Patrem Georgium Vngarétum, ac postmodum ad alios religiosos huius Societatis, qui omnes magni artifices sunt in arte pharmaceutica. Ab his dubiis atque scrupulis conscientiae meae ut me liberarem, in febribus malignis, atque uariolis, et ubicunque percipio

cupio anxietates cordis, semper adhibeo meum Bezoardicum, cuius uirtutes et effectus miraculosi certe sunt; non solum quia ego hoc ipsum uidi, et expertus sum decursu quinquaginta annorum, sed etiam, quia hoc notum est in toto regno, et regionibus conquisitis, unde accepi literas gratulatorias, quas seruo, ut illos conuincere queam, qui de ueritate huius rei dubitant.

Illi, qui cum Bezoardico meo cupiunt peragere curas, quae uidebuntur miraculosae, attendere debent tria maxime necessaria. Primo Bezoardicum hoc sit uere meum, et non fucatum, quale hoc tempore in aula, totoque regno et regionibus acquisitis, uenditur sub meo nomine ab iis, qui non dubitant decipere aegros in re tam graui, qualis est sanitas, uendendo remedium adulteratum, sub nomine ueri. Hi sane perpetrant duplex furtum, alterum monetae, quae deberet reddi, alterum uitae, quae amissa restitui nequit. Altero loco notari debet, ut hoc Bezoardicum, si detur in puluere, exhibeatur pro dosi drachma semis: quod si uero detur mixtum cum decocto Scorzonerae, et corticum citri, (uti ego soleo) dentur tres drachmae eius in quauis libra huius decocti, ita ut singulis octo horis aeger assumat potionis huius sex uncias. Illi enim, qui medicamentum hoc in minori dosi exhibent, aut semel tantum de die, uti quorundam mos est, curas adeo insignes non peragent. Debet autem continuari hoc remedium, singulis diebus bis aut ter exhibendo, quo maiores aeger sentit anxietates, et symptomata maligna. Tertio tandem moneo, ut remedium hoc applicetur, quamprimum medicus perspicit

fignum aliquod febris malignae et perniciosae, non expectando, donec aegri in agone constituti sint, uti multi confueverunt: a quo dependent duo maxima damna. Primum horum est, quod aegri moriantur, quia illis nimis tarde succurritur hoc remedio, per quod uita seruari ipsis potuisset, si in tempore datum fuisset. Alterum est, quod remedium diffametur, ac cognati demortuorum reddantur diffidentes, ut negligent idem in aliis casibus, adhuc magis periculosis, in quos incident.

LAPIS HYSTRICIS, PEDRA DE PORCO DICTVS, NATIVVS.

Eiusque uirtutes.

Lapis hystricis uerus est unum ex optimis antidotis, quae ex India ueniunt, uti docent partim effectus, quos edit, optimi, partim pretium, quo uenit, maximum, quoniam unusquisque horum lapidum, magnitudine oliuae mediocris, constat minimum centum mille reis.

Inter uirtutes, quas dictus lapis possidet, praecipua est, quod sit egregium antidotum contra febres malignas, adeo, ut post Bezoardicum meum Curuianum, nullum aliud sciam remedium, tantae utilitatis, quam illum lapidem. Signum, quo cognoscimus, eundem esse uerum et genuinum, est, quando idem, immixtus aquae per horae quadrantem, eam reddit extreme amar-

ram;

ram; et quo magis aqua ab eo fit amara, tanto excellentior est lapis. Exhibentur illius infusi, tria uel quatuor cochlearia pro dosi. Notandum autem, quod aqua, cum qua fit infusio, debeat esse pura, nec infusum hoc cum alia aqua misceri. Solent quidem Chirurghi aliique imperitiores, per errorem, infusum illud diluere affusa noua aqua, ad moderandum eius calorem et amaritiam, causam interferentes, lapidem, ob naturam suam calidam, talem temperaturam requirere. At illi miserari, et in luce meridiana coecutientes homines, non aduertunt, quod ea proportione, qua destruunt amaritiam, debilitent atque tollant uirtutem huius infusi. Inde autem fieri solet, ut, quum aegris uitam seruare, ac uim febris uincere potuissent, si infusum hoc purum, integra uirtute et amaritie praeditum, exhibuissent, frustratos se sentiant, aegrosque morte captos, dato diluatore. Non sane Medicis doctis, et experientia instructis, do ista consilia, sed tantum tyronibus Medicinae, atque Chirurgis, qui Medicinam saepe faciunt ibi, ubi nullus haberi potest Medicus, ut et hominibus aliis leuioris conditionis, et principiorum medicorum expertibus, utpote qui, re tantum superficialiter considerata, solliciti sunt, ne, si exhibeant infusum illud purum, et tota amaritie praeditum, aegros occidant, aut febrem augeant, eaque de causa illud temperant. Hoc ipso tamen illi uirtutem infusi tollunt, eodem profus modo, quo isti, qui Chinchinae amarorem temperare student, eius efficaciam destruunt. Non obscura enim est ratio, quare illis, qui utuntur Chinchina, aut aqua Britannica, adeo prohibita sint dulcia, et acida. Quoniam enim Chinchinae uis et efficacia uisce consistit in

amaritie, patet, eos, qui hanc, addita magna copia dulcium et acidorum, temperare, aut tollere student, uirtutem eius simul imminuere, aut plane destruere. Dico autem, magna quantitate dulcia et acida addi non debere. Nam si paululum sacchari, magnitudine oliuae, uel auellanae addatur, tanta certa damna concitare nequit, quam, si in tanta copia addatur, ut amarities Chinchinae totaliter destruat, ac tollatur. Minor autem quantitas dulcium parum nocet, uti expertus sum mille exemplis; adeoque illis aegris eorum usum permitto, qui assueti sunt, ut nihil bibant, nisi quod sit saccharo edulcoratum. Videant eam in rem curiosi meam *Polyanth. edit. secund. Tract. II. fol. 627. num. 23.*

Non tamen hi tantum errant, qui temperant infusum lapidis Porcini, ad imminuendam amaritiam, et naturam eius calidam corrigendam; sed alium infuser committunt errorem longe peiorem illi, qui, perterriti austeritate huius infusi, ob quam lapis porcinus naturae est calidioris, non audent dare plus, quam unicum cochleare eius infusi pro dosi. Non attendunt illi, quod quantitas ista exigua sit remedium profus insufficiens, ad uincendos morbos adeo exitiosos, quales sunt febres malignae. Ego propterea nunquam propino minus, quam quatuor cochlearia huius infusi, pro dosi; et noui plures, ad quos, febre maligna laborantes, uocatus sum eo tempore, quo iam tum uncti, et in agone constituti fuerunt, quos, exhibitis tribus uncis huius infusi, a morte liberaui.

Vnum eiusmodi casum obseruaui in domo Emanuelis de Castro Guimaraes, Secretarii in Camera marina. Alter casus contigit, cum Donna Antonia Mau-

Mauricia, Religiosa in diuae Clarae coenobio, ad quam, angina laborantem uocatus, interea, dum preces pro agonizante recitabantur, exhibere ei iussi quatuor cochlearia infusi lapidis porcini, misti cum unciis quinque mei Bezoardici, cuius beneficio illa feliciter mortem effugit, ac per gratiam DEI, et ope huius remedii, ad hunc usque diem uiuit. Non referam alia plura exempla curae felicissimae, cum hoc infuso, in maiori dosi dato, et cum Bezoardico meo permisto, ne lectori sim molestus. Hoc tantum dico, quod in febribus malignis et anxietatibus cordis, minimum tria cochlearia dicti infusi, sine omni temperatura, pro dosi exhiberi debeant.

In singultibus, siue dependeant a febre maligna, siue a flatibus, infusum hoc admirandos edit effectus; cuius rei innumera possem allegare exempla, nisi timerem prolixitatem.

In passionibus hysteris, infusum dicti lapidis adeo efficax est remedium, ut uideatur diuinum: id quod expertus sum aliquot casibus, quibus praesens fui, ubi tres eius unciae propinatae, admirandos ediderunt effectus.

In doloribus colicis, quos gentes Indiae uocant Mordexim, praesentaneam pariter operam praestat hoc infusum.

In doloribus et puncturis laterum, ortis a frigore, duae tantum unciae aquae Chamaemeli, in qua lapis porcinus, spatio sex Aue Maria comprehendente, infusus stetit, assumtae incantamenti instar operantur.

Ultimo tandem loco, si ullum reperiatur medicamentum, quod plura praebat indicia efficaciae
fingu-

singularis, ad impugnandas et uincendas febres malignas idoneae, est certe nullum aliud, praeter lapidem porcinum et Bezoardicum meum Curuianum: quapropter ea omnia reliqua remedia, a uulgo alias maxime peraeestimata, flocci naucique facio. Non uereor hoc profiteri, qui sum Medicus, aetate septuaginta nouem, et experientia quinquaginta annorum praeditus, qui beneficio istorum duorum remediorum, infinitos aegros a morte liberaui tales, qui ob febrem malignam, uel uenenum acceptum, uidebantur moribundi: uti curiosi hoc ipsum uidere possunt in *Polyanthea mea edit. secund. Fol. 654. ad 664.* quo loco inuenient nominatos illos, quos faucibus mortis eripui, ope duorum istorum remediorum, qui possunt ferre testimonium de ueritate mei asserti.

DENS HYSTRICIS, VEL PORCI SPINOSI Eiusque vires.

Praeparatus in Porphyrite, uel subtilissime puluerifatus dens hystricis, magnae est uirtutis contra febres, colicam, ac dolores calculi. Est quoque insigne antidotum; nec minus conducit in doloribus, et torminibus uentris.

LAPIS DE CANANOR, Eiusque uirtutes.

Lapis de Cananor ratione coloris, aut est uiridis, instar limi fluuiatilis, uel citrinus, instar sulphuris: quorum uterque est bonus, ac Medicis usualis; uiridis

uiridis tamen magis aestimatur. Ex unoquoque horum lapidum, aut sola infusione, aut praeparatione in puluetem subtilissimum cum aqua fontana, praeparatur aqua, quae uocatur aqua de Cananor, aut de lapide frigido. Vsum haec aqua in genere obtinet in omnibus febribus, tanquam egregium cordiale. Foret tamen haec aqua longe maioris uirtutis, si ante praeparationem dicti lapidis, in aqua, prius aurum obryzum candefactum in ea extingueretur. Ita confecta aqua, et per aliquot dies, singulo mane, ieiuno uentriculo assumta, excellens est remedium pro iis, qui ex hepate aegrotant, et qui de amaritie oris conqueruntur, utpote quae ordinarie dependet a magno feruore uiscerum, et hepatis, aut ab abusu dulcium, quae bilem generant.

Inseruit pariter ista aqua, ommissa extinctione auri, in inflammationibus oculorum, loco epithematis; in faucium et oris uero inflammatione, gargarifinatis loco uisurpata. Dosis huius aquae est dimidius sextarius, bis de die, aut in declinatione febrium, aut quacunque hora, ante paroxysmum. Refrigerat illa egregie, et acrimoniam humorum infringit, uirtute quadam occulta absorbente, et extinguit pariter feruorem hepatis et uiscerum omnium, cum manifesto aegrotantium leuamine.

Emulsionem ex amygdalis paratae, quae ad somnum conciliandum exhibentur illis, qui, aut ob excessuum calorem febrilem, aut propter uapores cerebrum occupantes, dormire nequeunt, praeparantur cum dicta aqua de Cananor, terendo cum ea amygdalas. Tali enim emulsionem assumta, statim leuamen sentient aegri. Est quoque haec aqua admirandi effectus, in curando

C

ictero,

ifero, assumta per nouem dies, ieiuno uentriculo, miscendo eidem liquorem albuminis oui recentis, bene conquassati.

LAPIS CANDAR, Eiusque uires.

Lapis Candar, uulgo uocatus Pedra quadrata, siquidem est genuinus, habet figuram cubicam, estque coloris ferrei, et admodum ponderosus. Affertur ex confinibus Tartariae a Indaeis, qui perhibent, eundem obtinere excellentes uirtutes, eaque de causa lapidem hunc, filo alligatum, de collo suspendunt, et in pectore nudo gerunt.

Alligatur dictus lapis femori sinistro nudo, ad facilitandum partum, quando mulier in ipso partus termino uersatur: quo casu experientia docuit, eundem edere effectum desideratum. Quodsi uero hoc non sufficiat, infundunt lapidem, per dimidium horae quadrantem, in uncia una olei Gergelin calidi, illudque potui dant mulieri, quo facto in momento partum edet, secedent quoque secundinae et placenta, sine ullo incommodo, aut periculo matris. Attendi tamen debet, ut, quamprimum mulier pepererit, secundinasque et placentam excluderit, quanto cyus remoueatur lapis, quoniam, si diutius relinqueretur, uterum, omniaque uiscera, extraheret e loco suo. Id ipsum ego uidi, et obseruaui in muliere, in platea das Gaueas, quae, orificio uteri interno satis aperto, foetum tamen edere non poterat: cui proinde applicabatur hic lapis. Quoniam uero obliuiscabantur eum remouere post partum, uterus

uterus loco suo prodibat. Hoc uiso, necesse erat, eundem applicare sinui; quo facto, uterus retrahebatur. Quandoquidem uero mulieres quaedam adeo sunt delicatae, ut abhorreant a remedijs, per os sumendis; sufficit, ut cum oleo de Gergelin, cum quo lauatus est lapis, per horae quadrantem inungatur totum abdomen et regio umbilicalis, cum eadem cautela, ut, pariter edito, detergatur optime hoc oleum.

Aqua cum hoc lapide infusa, aut cum particula eiusdem puluerisati permixta, et per integrum mensem usurpata, curat fluxum sanguinis haemorrhoidalem, quantum copiosus et pertinax ille fuerit. Duo tamen in eius applicatione obseruanda ueniunt: primo, ne aeger bibat uinum, nec edat cibos aromatibus conditos; secundo, ut aqua, in qua fit infusio, coquatur antea cum manipulo foliorum polygoni, quae Botanicis audit herba Andorinha. Egregii usus est in curanda uertigine, et deliquiis animi, ita tamen, ut stet in infuso per duas horas, aut maceretur spatio uiginti Aue Maria, in uncijs tribus aquae cerasorum nigrorum, uel communis, quae primum leuiter ebulliat, cum drachma semis maioranae. Hoc infuso si quis utatur per uiginti dies continuos, summum leuamen percipiet. Non minoris efficaciae est contra melancholiam, infusum lapidis cum aqua borraginis, aut melissae, ad potandum datum.

Curat idem dolores capitis, si bibantur per aliquot dies, singulis mane, in ieiunio, duae unciae aquae cardui benedicti, spatio duarum horarum cum lapide infusae. Habet iste lapis efficaciam prodigiosam in do-

loribus lateris, colicis, et torminibus uentris, ut et in pleuritide, si infundatur, aut teratur idem cum quatuor uncis aquae destillatae chamaemeli, et aqua ista potui detur illis, qui affliguntur quocunque istorum malorum. Nullatenus abhorreere debent Medici meticulosi ab usu huius aquae, propterea, quod credant, illam esse naturae calidioris. Eustachius certe Rudius, praecipuus olim inter Medicos Paduanos, et Galenus, oraculum quondam Medicorum, laudant eandem, tanquam remedium infallibile, in pleuritide, aliisque inflammationibus internis, etiam sine adiumento lapidis Candar: quanto autem excellentior debeat esse ista aqua, uirtute huius lapidis impraegnata, ipse iudices. *Vid. Galen. Lib. III. Simpl. medicament. 30. Eustachius Lib. I. cap. 45. de pleuritide. fol. m. 173.*

In doloribus calculi, et difficultate urinae, hic lapis praestat effectus admirandos, hac tamen conditione, ut aeger primum assumat uomitorium ex aqua benedicta, aut tartaro emetico, et aliquoties eidem seceatur uena in brachiis. Hac praeparatione peracta, infundatur lapis, per horae quadrantem, in quatuor uncis uini Rhenani, si haberi possit, uel eius loco in uino albo, addendo huic unciam unam succi citri. Quodsi tamen aeger hoc remedium in uino assumere nequeat, assumat illud in aqua communi, antea cum drachma semis radices de butua, aut cum semine bardanae (aut esteua) cocta. Si alligetur lapis umbilico, restituit intestina herniosorum prolapsa in situm naturalem, non obitante, quod ego commendem aliud remedium, experientia magis confirmatum, ad curan-

curandas hernias, quod reperitur in *libro observationum mearum, Latine et Lusitanice scriptarum, Obseru. XLI, pag. 252. et 253.*

Quando quis laborat sanguine crasso, aut coagulato, ob aliquam stagnationem, aut inflammationem, propinatum infusum lapidis sanguinem rursus attenuat, eumque ad continuandam circulationem aptum reddit, imprimis si infusio fiat cum sex unciis aquae, coctae cum duabus drachmis radice uincetoxici, aut cum foliis chaerefolii, addito scrupulo uno spermatis ceti.

Qui bibunt per sex menses cremorem aquae huius, leuiter coctae cum manipulo uno uerbasci, in qua aqua post coctionem infusus est lapis Candar, admirandos effectus percipient in strumis (et bocios.)

Dictus lapis summam obtinet efficaciam in curanda melancholia, si infundatur cum aqua borraginis.

Illis quoque conducit lapis, qui sanguinem mēiunt, si ipsis dentur quinque unciae aquae destillatae (de tanchagem) cum lapide infusae.

Magnum pariter est remedium contra Asthma, infusus in aqua florum omnium, in Maio destillata.

C. 3 LAPIS

LAPIS E CAPITE SERPENTIS DE
PATE, QVEM VVLGO VOCANT
DE MOMBACA:

Eiusdem uirtutes et applicandi
modus.

Iste lapis generatur in capite serpentum, qui uiuunt in syluis insulae de Pate, multisque praeditus est uirtutibus, inter quas principatum tenet efficacia in facilitando partu, quando idem alligatur femori sinistro, dum mulier in partu laborat, et, aperto orificio uteri interno, partus instat; quo casu certe parturiens in momento partum edet. Monendum tamen hic pariter est, quod, quamprimum placenta et secundinae exclusae fuerint, statim remoueri debeat lapis, quia alias uterum ipsum e loco suo extraheret.

Subtilissime puluerisatus, huiusque pulueris scrupulus unus in tribus unciis uini albi, aut sex unciis aquae, decoctae cum basilico, (uel drachma feminis Carapetas das Esteuas) datus, mitigat optime dolores calculi eumque expellit.

In suppressionibus urinae pertinacissimis curandis singularis est efficaciae; obseruando tamen, ut, antequam idem exhibeatur, aeger citissime, primo statim die, sumat uomitorium, ex tribus unciis aquae benedictae, aut duobus scrupulis uitrioli albi, in forma pilularum, uel granis sex tartari emetici.

Praestat quoque opem in doloribus colicis, ac febribus quibuscunque, nec non in morfu animalium uene-

ueneratorum, tam puluis eius intro sumtus, quam ipse lapis exterius uulneri applicatus.

Apprime conducit, cum uino, aut decocto seminis dauci Cretici assumtus, contra passiones hystericas. Tandem etiam iuuat contra omne genus contagii, atque ueneni, siue hoc per errorem, siue per malitiam assumtum sit, easdemque penitus obtinet uires, quae attribuantur lapidi Bezoar genuino.

Cayetanus de Mella de Castro, quondam Indiae Vice-Rex, possidet talem lapidem rotundum, et ex squamis compositum, instar corticis pini. Fidem dat laudatus dominus Vice-Rex, eundem ad facilitandum partum praesentaneae esse uirtutis; uti ipse mille exemplis expertus est.

LAPIS SERPENTIS DE DIO,

Eiusque uires.

Lapides hi non sunt natiui, sed factitii, et unica tantum est istius ciuitatis familia, quae notitiam secretam habet eosdem praeparandi, omnesque illos format, qui per orbem diffeminantur.

Praecipuus horum lapidum usus est, contra morsum uiperarum ueneratarum: quo casu isti applicantur uulneri, cum hac cautela, ut nisi uulnus fundat sanguinem, idem incisione facta dilatetur, ut lapis cohaereat, ac tamdiu ibi relinquatur, donec sponte decidat.

Hoc facto, immergitur lapis lacti, aut aquae rosarum, cuius beneficio purificatur, et a ueneno liberatur:

tur: postea repetatur applicatio ipsius, donec idem non amplius cohaereat. Hoc enim factu, cura est absoluta, signumque est infallibile, omne uenenum esse extractum.

Pariter lapis puluerifatus, et potui datus, conducit in doloribus colicis, et extrinsecus applicatus in uariolis, earum eruptionem et maturationem expeditam promouet. Non itaque fallit autor grauis, qui in febribus malignis, in quibus adsunt maculae, has iubet leuiter scarificare, ac uulnusculis applicare dictos lapides. Gaudent enim hi lapides insigni uirtute eliciendi uenenum, et malignitatem.

Vidi ego ipse admirandos effectus, quos edidit hic lapis, appositus uulnusculis, a morsu araneorum, aut quorumcunque animalium uenenatorum inductis, quoniam ex fugit et extrahit e uulnere omne uenenum.

Est sane res admiratione digna, quomodo discutiat idem inflammationes, a morsibus uenenatis excitatas, quam enormes etiam illae fuerint; idque sine deiectione, aut euacuatione quadam manifesta, nec per haemorrhagiam, nec per diarrhoeam, aut uomitum, aut sudorem, nec per urinam, et tamen inflammatio per hoc remedium soluitur. Monendum interea est, ut, quamprimum lapis decidit, citissime immergatur lacti; quoniam, nisi hoc statim fiat, uenenum intimius penetrat, lapidemque subito in frustula redigit.

Seruus Doctoris Francisci Roballi Freyre, gramen pro pabulo muli falce refecando, mordebatur a uipera quadam, naturae tam uenenatae, ut minori, quam horae spatio, brachium ipsius adeo enormi inflammatione afficeretur, ut necesse fuerit, manicam
ab

ab eo refecare, ad idem denudandum. Affligebatur autem homo miserrimus anxietatibus intolerabilibus, et animi deliquis, donec applicaretur dictus lapis, cuius beneficio breui tempore detumescebat brachium, aegerque sanabatur. Pariter filia librarii cuiusdam, in platea noua habitantis, mordebatur ab aranea in facie, quae ita intumescebat, ut nemo eam cognoscere potuerit. Quoniam uero sciebant, me possidere hunc lapidem, rogarunt me, ut ipsum communicarem; quo imposito, paucis horis detumescebat facies, et aegra restituebatur. Eundem effectum huius lapidis saepissime uidi, in uariis moribus araneorum.

LAPIS PAVZARI,

Eiusque qualitates.

Afferuntur hi lapides ex Babylonia, ubi generantur, suntque admodum rari. Pauzari significat (Liza) Color eorum et facies externa conuenit cum oliuis, saltem quod sint maiores.

Applicatus regioni lumborum efficacissime confert ad calculum confringendum, doloresque breui tempore sedandos. In suppressione alui imponitur regioni pubis. Magni aestimatur ab omnibus Asiae principibus.

CONCHA DE AYNÃO,

Eiusque facultates.

In Aynão, Chinae prouincia, eiusque insula, propinqua urbi Macao, limus in maris fundo haeret,
 D qui

qui eam obtinet qualitatem, ut conchae, quae in hunc limum descendunt, totaliter in lapidem durissimum conuertantur, et incrustentur, omnesque earum partes ita conglutinentur, ac si foret concretum aliquod, a natura efformatum. Eaque mutatio breuissimo contingit tempore, quoniam, quamprimum conchae in limum, in fundo haerentem, se conferunt, statim immobiles euadunt, id quod ad oculum patet tempore fluxus maris.

Massa illa, ex fundo littoris de Aynao, iisdem gaudet uirtutibus, ac conchae petrefactae. Attamen non totum littus conuertit conchas in lapides, sed tantum pars huius insulae, in qua uixit St. Franciscus Xauierius.

Tritus eiusmodi lapis, siue concha petrefacta, cum aceto uini, et applicatus saepius de die, discutit omnes inflammationes, cuiuscunque generis, itemque tumores duros, carnosos, atque hernias carnosas.

Drachma una conchae de Aynao, subtilissime puluerisata, ac cum sex unciiis aquae mista, bis singulis diebus assumta, miraculi instar curat fluxum alui cruentum, et tormina uentris, si continuetur hoc remedium per quinque aut sex dies.

Porro drachma una istius conchae puluerisata, cum aqua rosarum et succo citri mista, conducit in omnibus febribus, cum difficili respiratione coniunctis. Eadem, quantitas, in uino bono propinata, sistit diarrhoeas colliquatiuas.

Eadem dosis, in aqua destillata cerasorum nigrorum, aut in decocto Valerianae syluestris potui data, magnae

magnae est uirtutis, in curandis affectibus epilepticis, continuando illud per plures dies, postquam ager bene purgatus est.

Tritus cum aqua hic lapis, curat anginam, si colum extrinsecus cum hac mistura inungatur, et aqua ista, gargarismatis loco, saepius de die usurpetur.

Si cum aceto uini teratur idem, ac inungatur anthracibus, et apostematibus, admirandos edit effectus.

Praeparatus, et cum aqua datus, in febribus omnis generis, in principio et declinatione earum, eundem, et meliorem effectum praestat, quam lapis Bezoar. Tritus cum bono uino, in colica et mordexi miracula edit.

Puluis eius, cum aqua rosarum, aut communi permixtus, et oculis inflammatis dolentibus instillatus, miraculose illos curat. Incolae istius insulae, in qua inueniuntur lapides de Aynao, eodem utuntur in cura omnium morborum, idemque optatos plurimum effectus edit, experientia teste.

DENS PISCIS (MVLHER) VIRGINIS, Eiusdemque uirtutes.

Conducit ad sistendas haemorrhagias superiores, pectori, et inferiores abdomini applicatus.

Alligatus brachio sinistro nudo, confert in apoplexia, epilepsia, et uertigine.

DENS

D 2

COSTA

COSTA PISCIS (MVLHER) VIRGINIS
Eiusdemque uires.

Praeparata in aqua, et potui data, utilis est contra febres, et contra dolorem pleuriticum, nec non in puncturis, et stuporibus. Notandum autem est, quod, nisi uirgo fuerit piscis, non obtineat illam uirtutem.

PRIAPVS, SEV GENITALE EQVI MARINI,
Eiusque qualitates.

Drachma semis Priapi equi marini praeparati, mista cum sex unciis aquae communis, decoctae cum corticibus fabariae siccae, uel cum drachmis duabus radicis erucae marinae, aut cum pelliculis raphani, et potui data, prouocat multum urinam stagnantem.

Duo tamen obseruanda circa usum eius ueniunt: primo, ut aeger assumat ante omnia uomitorium ex sex granis tartari emetici, aut duabus unciis aquae benedictae; deinde, uenâ ipsi fecetur in brachio, altero die quater, et tertio die ter. Quibus circumstantiis obseruatis, certissime urina largiter profluet.

Idem quoque remedium stupendae efficaciae est contra pleuritidem, et fluxus alui cruentos, uti constat per innumera experimenta, hac conditione instituta, ut detur drachma semis dicti pulueris, in decocto papaueris, et contra diarrhoeas in decocto liquiritiae, repetendo eius usum ter in die.

COSTA

G

DENS

DENS EQVI MARINI,
Eiusque usus.

Pulvis subtilissimus huius dentis egregiae est uirtutis, contra suppressiones urinae, ita, ut detur pro dosi drachma una illius, mista cum dimidio sextario decocti radice asparagi, aut radice ononidis, quae remora aratri uocatur, aut corticis uirgae aureae. Prodest etiam multum in febribus, eadem dosi mistus cum pitana. Dens hic, gestatus in nudo corpore, habet certam qualitatem occultam contra apoplexiam.

DENS ELEPHANTIS,
Eiusque utilitas.

Infert hic dens contra omnes species febrium, contra dolores hypochondriorum, et dolores rheumaticos, terendo lapidem cum aqua rosarum, quae praestat prae communi, et applicando in forma massae, uel cataplasmatibus, parti affectae.

VNGVLA ALCIS, SEV MAGNAE
BESTIAE,

Eiusque uirtutes.

Magna bestia est animal, quod lingua Aethyopica Mauritanorum uocatur Nhumbo, et in lingua Lu-

D 3

fit-

fitanica idem est, ac animal formosum. Conuenit ratione formae in omnibus perfecte cum equo; cauda eius paucissimis instructa est pilis: cutis uero fissa est, instar unguulae caprarum, in cuius superficie ordinarie maculae, ad modum tigridum, apparent; quaedam tamen eorum, quae rariora sunt, colorem castaneorum pallidum referunt. Sola unguula pedis sinistri est illa, quae gaudet uirtute quadam; reliquae, licet eiusdem animalis, nullius sunt utilitatis. Saepissime exhibetur unguula, aut uenditur, utut eiusdem animalis, quae nullam tamen habet efficaciam. Attendendus enim est modus, unguulam hanc separandi, ita, ut nec mediante igne, nec cum aqua feruente separetur; alias perdit uirtutem.

Animal istud saepissime affligitur epilepsia, gaudetque instinctu illo, ut statim, quando se affligi sentit epilepsia, admoueat pedem sinistrum auri; quo facto, mox transit uis mali.

Ungula magnae bestiae propterea, gestata in brachio sinistro nudo, aut e collo suspensa in pectore, aut in digito manus sinistrae, cineta auro, ita, ut unguula tangat cutem, prodest contra paroxysmos epilepticos, et uertiginem, et apoplexiam. Praeparata, et cum aqua epota, proficua est contra uenena, et febres intermittentes.

In asthma detur scrupulus unus pulueris huius unguulae, mistus cum portione aquae ceraforum nigrorum: quia asthma est affectus conuulsius pulmonis, et, uti dicit Helmontius: Asthma est caducus pulmonis.

SPINA

SPINA DORSI SERPENTIS ZVCHI,
VEL ZVICHU,
Eiusque uirtutes.

In Angola generantur serpentes, quos incolae uocant Zuichi, ac si dicere uellent sputatorios. Hi, quando se infrequentes uident illos, qui eos occidere uolunt, effundunt ex ore liquorem adeo tenuem et album, ut, in quamcunque partem cadat idem, eandem statim reddat pallidissimam. In effusione huius saliuae, serpens erigit collum, et contrahendo fauces, emitit saliuam in oculos illius, qui eum persequitur; quae nisi cito abluatur cum lacte, penetrat uenenum hoc per oculos, ut homines occoecentur, ac saepius necentur.

Non obstante tamen malignitate huius serpentis, instruxit DEVS eius spinam dorsi insigni uirtute, quae eadem, de collo suspensa, et in nudo corpore gestata, spatio unius anni exsiccat et curat strumas.

Ad separandam spinam dorsi huius serpentis, idem mortuus defoditur in terra, et, elapsis quindecim diebus, abraditur caro, quae facillime decedit, postea purificatur spina optime ab omni carne, exsiccat, et ita conseruatur. Illam spinam quando applicare uolumus euidam, dicto morbo laboranti, aut doloribus faucium afflicto, alligatur ea filo aeneo, et e collo suspenditur, loco collaris. Multos ego noui, qui uiderunt, et experti sunt singularem efficaciam spinae huius, in praedictis morbis.

DEN-

DENTES DE ENGOLA, Eorumque uirtutes.

In Angola generatur animal, magnitudine porci, in cuius ore reperiuntur duo dentes fortes, instar dentium apri, longitudine palmi, paulo maiores, uel etiam minores. Puluis horum dentium singularis est uirtutis, ad infringendas febres malignas, adeo, ut non dubitem affirmare, eundem praestare lapide Bezoar uero. Conducit idem ad maturationem, et apertionem apostematum, et furunculorum, applicando eum istis tumoribus, in forma pulmenti, ter quaterque singulis diebus. Iuuat etiam optime eruptionem uariolarum, et morbillorum.

Gaudet enim copioso sale uolatili, adeoque eiusdem est efficaciae, cum dente apri, in pleuritide, hac conditione, ut singulis uicibus drachma semis pulueris eius, cum uncia una Lohoch papaueris puri, in dimidio sextario decocti florum papaueris, aut corticis radice bardanae, exhibeatur loco potionis. Experientia quinquaginta annorum edoctus, asserere possum, quod idem in Pleuritide optimum sit remedium, si modo obseruetur, ut ter uel quater quotidie exhibeatur, donec aeger leuamen sentiat. In tractatu meo, Peculio inscripto, reuelauit aliud egregium remedium contra pleuritidem, *cap. de Pleuritide.*

RADIX

RADIX DE MANICA, Eiusque uires.

Ista radix permagni aestimatur, tam ideo, quia in ipsis mineris auri, in regno Manicae generatur, unde nomen accepit, quam praecipue ob admirandas, quibus gaudet, uirtutes.

Vius huius radices est in febribus, in quibus datur eiusdem bene puluerifatae scrupulus unus, in sex unciiis ptisanæ. Exhibetur illa, ingruente horrore, eodem modo, ac aqua Britannica. Quodsi uero febres inuadant sine horrore, datur eadem lege, in fine paroxyfimi, ad excitandum sudorem.

Admirandum pariter est antidotum contra uenena, iisque efficaciter resistit.

Opem fert in omni debilitate uentriculi, digestiones promouendo, et uomitus impediendo.

Resoluit etiam flatus, a causa frigida oriundos.

Qui nausea laborant, assumant eam, duabus horis ante prandium, quoniam roborat uentriculum, appetitum excitat, et ad uomitus sistendos magnum est remedium.

In uulneribus recentibus teritur cum aqua, ut fiat linimentum, idque singulis uiginti quatuor horis applicatur, replendo cavitatem uulneris cum eo, et breui sanabitur aeger.

Conducit pariter in ulceribus fordidis, trita eodem modo, et ulcers applicata, loco unguenti, semel de die. Sic sanabit breui tempore, adeo, ut non opus sit alia cura, aut ullo alio remedio.

E

Acque

Aequè dicta Manica est egregium remedium, et antidotum efficacissimum contra herpes, puluerisata, et inspersa ulceri; et applicatur quoque parti sanae, quam herpes nondum attigit, ne ulterius serpat.

Prodest itidem contra colicam, quam Indi uocant *Xeringosa*, praeparata super lapidem, cum succo limonum, et cum clystere iniecta.

Egregium alexipharmacum est radix ista, subtilissime puluerisata, ac cum succo limonum propinata in potu.

Confert in malo de Loanda (stomacace, siue scorbuto oris) puluerisata, et aqua diluta, ita, ut fiat linimentum, quo gigiuae saepius de die inungantur.

Eadem ratione puluerisata, et in linimento denti dolenti, tam externae superficiei, quam cauo eiusdem applicata, dolorem omnem tollit.

In doloribus aurium conducit, miscendo eam cum aqua, et mediante cochleari argenteo, instillando tres, uel quatuor guttas huius misturae, primum auri sanae, ac postea dolenti.

Viri fide digni, qui in India fuerunt, affirmant, quod puluis huius radices subtilissimus, cum sufficienti quantitate aquae rosarum permixtus, et in forma linimenti uertici et temporibus inunctus, sistat optime dolores capitis.

Haemorrhagias sistit, siue fumatur ore, cum aqua destillata (de tanchagen) mista, siue per clysteres applicata.

Fuit quidam de uirtute huius radices adeo persuasus, ut dicere consueuerit, eiusdem puluerem subtilissimum, per plures dies, ieiuno uentriculo, cum sirupo hederacae terrestres, aut tussilaginis assumptum, infallibiliter

liter

liter curare ulcera pulmonum. Cui utut totaliter fidem non habeam; tamen in phthifi confirmata, et morti proxima, non dubitarem applicare hoc remedium, quoniam, nisi medelam afferat, damnum certe non faciet.

In vulneribus recentibus, sanguinem fundentibus, inspergendo puluerem eius subtilissimum labiis uulneris, idemque apertum seruando, eundem miraculosum effectum edit, ac oleum auri.

Tandem radix de Manica est supremum remedium, contra uenena omnis generis. Obseruandum tamen, magna opus esse circumspeditione, et cautione, ne ille, qui usus est hac radice, assumat quodcunque oleum, aut acetum, quia eo ipso infallibiliter conuertetur in uenenum praesentaneum.

RADIX MATRIS DEI,

Eiusque uirtutes.

Scrupulus unus huius radice puluerisatæ, mixtus cum quatuor unciis aquae, decoctæ cum cortice fabariae siccae, aut cum manipulo Chaerifolii, prouocat urinam suppressam. Inferuit praeterea hic puluis in omnibus febribus, praecipue in illis, quarum paroxysmi cum frigore ingruunt, datus bis de die. Contra dolores capitis fortes, linimentum ex puluere isto, cum succo limonum misto, factum, applicatur palpebris oculorum, et temporibus. Conducit etiam ista radix in inflammatione pulmonis, qualis est peripneumonia, ut et contra quascunque inflammationes in-

℞ 2

ternas

ternás. Est pariter dicta radix egregium cordiale, et resistit ueneno febrium malignarum, moribusque serpentum uenenatorum.

RADIX DE CYPO, Eiusque usus.

Ista radix quam Lusitani uocant Cypo, gentes Americae appellant Picaquanha, quod idem est, ac si dicerent, Pica de Cao, seu rostrum canis. Dantur duae eiusdem species, quarum altera crassior, candidior, et fortior, altera uero tenuior, obscurior, et operationis benignioris obseruatur. Vtraque harum radicum tam admirandae est uirtutis, ad curandos fluxus alui cruentos, ut rarissime effectu desiderato frustrare sinat. Prouocant haec radices uomitum; alba tamen uiolentius operatur. Potest autem impediri, quo minus uomitum excitent, si infundantur in aceto uini forti, per uiginti quatuor horas. Quantitas, qua dantur istae radices, est a scrupulis duobus, ad drachmam unam, assumta in iusculeo gallinacco, idque repetatur quatuor, uel sex diebus.

RADIX DE SOLOR, Eiusque uires.

Ista radix non minoris, ac aliae haecenus expositae, habetur pretii. Usurpatur eadem contra omnes febrium et puncturarum species, contra uenena, et dolores

lores nephriticos. Inferuit quoque ad abstergendam linguam, pituita obductam, et ad excitandum appetitum, quando quis laborat nausea, masticando illam, et residuum expuendo.

RADIX DE CALVMBÁ,

Eiusque qualitates.

Radix haec usurpatur in quibuscunque febribus, tenendo eam cum aqua, per horae quadrantem, et exhibendo huius misturae sextarium, mane et uespero. Contra horrores febrium, teritur eadem cum succo limonum.

Vtilis quoque est contra mordechim, et dolores colicos, atque contra prauas digestiones uentriculi. Hae si dependent a causa frigida, detur radix in uino; sin uero a calore, exhibeatur in aqua, mane, ieiuno tempore, aut quauis hora, qua necessitas id postulat.

In urinae suppressione, aut obstructione alui pertinacissima, remedium hoc admirandos edit effectus, obseruando saltem, ut aeger prius assumat unum aut duo uomitoria, ex sex granis tartari emetici, aut drachma femis uitrioli albi, aut unciis duabus aquae benedictae, ac postea uena in brachio ipsi fecetur octies. Exhibetur puluis eius hoc casu cum decocto corticum fabariae siccae, aut radice asparagi.

In diarrhoea teratur radix cum succo limonum, et, affusa aqua, pro dilutione, fiat linimentum, quo inungitur abdomen, mane et uespero.

E 3

Mulie-

Mulieribus in partu difficili laborantibus, morti proximis, data illa radix in uino, foetum etiam mortuum efficaciter pellit.

Prodest itidem contra morsum animalium quorumcunque uenenatorum, trita cum aqua. Si uero tempus triturationem non permittat, masticetur particula huius radices, succusque deglutiatur, et residuum uulnere imponatur, et, si uenenum foret penetrantisime, detur radix cuidam pro masticatione, et detentione in ore.

Inferuit contra omnia uenena, in cibo uel potu assumpta radix cum aqua trita; uel, si tempus triturationem non permittat, masticetur, et extrahatur succus, ac residuum exspuatur.

Si quis assumerit *Anfiao* mistum cum aceto, quo pacto *Anfiao* conuertitur in uenenum potentissimum, unicum in eo remedium est positum, ut aegro detur pauxillum pulueris huius radices, cum aqua misti. Pariter hic puluis singularis usus est, pro frictione dentium.

Anfiao idem est, ac *Opium*, referentibus Doctore Francisco Roballo Freyre, qui praecipuus Medicus fuit in India, et D. Raphael Bluteau, *Tom. I.* Vocabularii sui Lusitanici et Latini. fol. 373. col. 1.

Eodem modo usurpatur contra lichenes, praemisso balneo.

Ad prouocandum mensium fluxum maxime conducit, si foemina, quae suppressione eius laborat, per octo dies, ieiuno uentriculo, assumat uncias quatuor aquae, decoctae cum drachma semis huius radices puluerisatae.

In

In dolore dentium immittatur particula huius radicis cavitati dentis carioli, quae cito dolorem tollet. In erysipelate teritur cum succo limonum, et cum hac mistura inungitur locus dolens et inflammatus. Febre absente, potest etiam bibi cum aqua.

Trita cum succo limonum, inseruit pro inunctione, illis, qui apoplexia corripiuntur.

Qui flatulentia laborant, bibant illam, tritam cum uino; si uero adfit calor, cum aqua. In tertianis et quartanis adeo rebellibus, ut quinquina nihil efficiat, haec radix admirandos effectus praestat, si quinque aut sex diebus assumatur.

SERPENTARIA VIRGINIANA, Eiusque uires.

Ista herba non prouenit in India orientali, sed reperitur in India Hispanica, estque egregium antidotum contra uenena, et alexipharmacum, in febris malignis, et succurrit omnibus morbis uenenosis. Stupenda uirtute gaudet haec radix, summumque remedium constituit, cui par non datur, ad uincendum uenenum lethiferum morsus serpentis de Cascauel, quem Angli uocant Rattle Inakes.

RADIX DE SAPVCHE, Eiusque qualitates.

Haec pariter radix magni aestimatur, et summum est antidotum, quod unquam inuentum fuit, contra mor-

morsus serpentum. Quamprimum nascitur haec planta, serpentes, instinctu quodam naturali, solent folia rodere, ne illa cognosci queat; at eo ipso uirtus huius plantae innotuit. Alligata brachio nudo, et gestata, reddit unumquemque liberum, quo minus tangatur, aut laedatur ab animali uenenato, quamuis etiam sub arboribus dormiuerit.

Excellentissimum effectum edit, contra morsus uiperarum non minus, quam contra reliqua uenena, Trita cum aqua, et potui data, curat cardialgias; et matutino tempore, ieiuno uentriculo, assumta, aperit omnes obstructions, atque circulationem sanguinis promouet.

RADIX IOHANNIS LOPES PINHEYRO, Eiusque uirtutes.

Praeparata, et in aqua potui data, curat febres, con-
ducit etiam uulneribus recentibus, cum haemorrhagia coniunctis, eadem aperta feruando, ut et fracturis recentibus, inspergendo illis puluerem huius radicis.

Curat optime dolores lateris, trita, et cum uino mista, ac in forma linimenti loco dolenti inuncta.

Puluis eiusdem, assumtus in aqua, discutit oppilationes uiscerum, et obstructions uentriculi.

Cum aqua praeparata, et pro collutione oris saepius usurpata, sistit dolores dentium. Miraculi instar curat illos, qui a uipera quadam demorsi sunt, quarum quaedam in India adeo uenenosae reperiuntur,

tur, ut, post inflictam plagam, demorſi ſtatim in terram concidant, aninique deliquis afficiantur, ita, ut nec reſpirent, nec ſe moueant, nec ullam aliquam uiuentis actionem monſtrent. Vnicum autem remedium, et ſpes uitae conſiſtit in eo, ut leuiter uulneretur uertex capitis, mediante lanceola, uel acu, donec effluat ſanguis, ac uulnufculo applicetur pauillum huius pulueris, quo facto, in momento aeger reſpirabit, et ab omni periculo immunis manebit.

RADIX DE BUTVA,

Eiusque uirtutes.

Haec radix nomen accepit a regno Butua, ubi pro-
uenit. Vocatur ita a gente, iuxta fluuium de Se-
na habitante: Luſitanis tam Pareyra braua, quam radix
de Butua audit.

Puluis huius radiceis, cum aqua permiſtus, et potui
datus, illis, qui apoſtoma, uel abceſſum quendam in-
ternum fouent, egregie conducit; Nam, ſi apoſtoma,
aut abceſſus talis ſit recens, et in principio, illum reſol-
uet, et in paucis diebus diſcutiet; quodſi uero ſit anti-
quus, et iam tum materiam contineat, eiſdem aper-
tionem, et rupturam promouebit, omnemque mate-
riam expellet, aut per locum affectum, aut per ſputum,
aut per aluum, aut per urinam.

Applicatur etiam puluis huius radiceis, cum aceto
uini permiſtus, in forma cataplaſmatis, apoſtematibus
et abceſſibus externis, quos reſoluit, et diſcutit, ſi con-
tinuetur hoc remedium ſeptem, uel octo diebus. Ob-

ofoo

F

ſeruau

feruau hoc saepius, praecipue in coniuge Emmanuelis de Aranio, prope Igreja de Annunciada habitantis. Foemina illa affligebatur tumore pedis adeo renormi, et deformi, ut, eandem mortem effugere posse, nemo crediderit; adhibito autem linimento, ex radice hac praeparato, intra septem dies sanabatur, sine ullo alio remedio.

Opem etiam praestat in pleuritide puluis radice huius, cum decocto papaueris, uel hordei calido exhibitus. Inungitur quoque, et fricatur locus dolens cum linimento, ex hac radice facto, quoniam resoluit, et discutit sanguinem, qui propter crassitiam, et uisciditatem non potest circulari, itagnando accescit, ac, propter aciditatem, dolorem punctorium in pleuritide excitat.

Contra ictus et lapsus, datur in potu drachma semis huius pulueris, nisi cum decocto radice tormentillae, quae uulgo uocatur solda, seu consolidans, aut pentaphylli, inungendo praeterea per aliquot dies locum dolentem cum linimento huius radice.

Prodest item in Angina, et strangulatione faucium, decoctum eius potui datum, et gargarismatis loco usurpatum, nec non linimentum ex ea, collo inunctum.

Idem decoctum, potui datum, pellit secundinas partumque faciliat; et molas sine molestia expellit.

Linimentum, ex radice hac praeparatum, omnis generis tumoribus per octo dies illitum, eosdem discutit.

In erysipelate opem fert radix, si bene coquatur in aqua simplici, et saepius de die lintea complicata, decocto

cocto immersa imponantur eidem, ita tamen, ut lintea non exsiccentur.

Inferuit in omnibus ulceribus et inflammationibus hepatis, coquendo eam in aqua communi, et cum decocto hoc locum dolentem saepius lauando. Scindatur autem radix ante coctionem in particulas minutas, et maceretur aliquantisper, ut tanto magis egregias suas uirtutes largiatur aquae, cum qua coquitur.

Curat pariter decoctum hoc calidum, cum linteis imbutis saepius in die loco affecto applicatum, hernias uentosas, aquosas, et carnosas: cito enim mitigat dolorem, et inflammationem. Confiteor, eam radicem singularis efficaciae esse in curandis herniis. At enim uero summum, quod cognitum fuit, a quo DEVS creauit mundum, remedium contra hernias, est oleum genuinum cinamomi, de quo testimonium ferre poterit Doctor Matthias Mendes, auditor Alfandegae. Non minus efficax remedium contra rupturas est oleum e gemmis ouorum, de quo asserere possem plurima exempla.

Conducit decoctum radices in doloribus dentium, in ore detentum, aut puluis radices ipsius, cum aqua Reginae Hungariae mistus, et cavitati dentis impositus, cuius admirandos effectus uidi.

In doloribus capitis, et hemicrania, miscetur radix paluerisata cum aqua rosarum aut myrtina, ac cataplasma hoc capiti uniuerso, ab una aure, ad alteram usque, applicatur.

Decoctum eius, potui datum, et linimentum ex eo factum, abdomini inunctum, curat colicam, et tormina uentris, a flatibus, aut causa frigida oriunda.

Discutit pariter inflationes lienis, et abdominis, si assumatur scrupulus unus pulueris eius subtilissimi, cum uncis duabus uini boni albi, aqua diluti, assumendo hoc remedium per uiginti dies, tempore matutino, et corpus, assumto remedio, mouendo, si uires aegri id ipsum permittant.

Opem fert in diarrhoeis, praecipue cruentis, puluis eius, assumtus in aqua destillata (tanchagem) aut in decocto liquiritiae, usurpando hoc remedium per quinque uel sex dies continuos mane et uesperis. Ludouicus Serrão Pimentel, Cosmographus regni, de uirtute huius rei testimonium exhibere potest, utpote qui sanatus est cum puluere huius radice a diarrhoea, qua sine omni spe auxilii humani decumbebat. Eundem effectum admirandum uidi in foemina, quae degit Boauiltæ in platea Poco das taboas uocata. Affligebatur haec diarrhoea adeo frequenti, et inueterata, ut suspicio adesset, ipsi propinatum esse philtrum, quod illam lente consumeret. Demum, post mille remedia frustranea, usurpando hanc radicem per sex dies, miraculi instar sanabatur.

In cardialgia, et sapore oris austero, bibatur decoctum huius radice, cum aqua factum, et regio uentriculi linimento, e puluere radice cum urina aegri parato, inungatur.

Inferuit eadem contra carunculas, in meatu urinario, si aqua, cum radice infusa, bibatur per plures dies, et in urethram iniiciatur frequenter cum syringa.

Vtilis etiam est in omnibus suppressionibus urinae, potui data in aqua, leuiter cum eadem cocta. Notandum autem, antequam hoc decoctum exhibeatur, necesse

cesse esse, ut aeger primo die assumat uomitorium ex tribus unciis aquae benedictae, aut sex granis tartari emetici; duobus uero diebus insequentibus sexies ipsi uena secetur, ac quarto demum die incipiat idem usurpare decoctum. Cognoscent omnes, quantum mihi debeant pro hoc, quod ipsis dedi, consilio.

Curat fluorem album, utcunque coloratum, si mane et uespero assumantur sex unciae huius infusi cum aqua, per triginta dies, ieiuno uentriculo, singulisque dosibus admisceantur grana duodecim radices, subtilissime puluerisatae. De ueritate huius rei testari potest tota domus Domini de Aquas bellas, quoniam eiusdem ancilla, per nouem annos hoc fluxu, nulli remedio obediens, laborauit, tandemque usu huius radices conualuit.

Aqua huius radices, uiginti diebus ieiuno uentriculo assumpta, prouocat fluxum menstruum in mulieribus, quae, ob defectum huius euacuationis, mille symptomata experiuntur. Opus autem est, ut, post assumptum hoc remedium, instituatur per horam motus corporis.

In anxietatibus, et flatibus melancholicis, conducit pariter aqua huius radices.

Prodest eadem contra fistulas, inungendo illas cum linimento, ex hac radice parato.

Curat uulnera recentia puluis subtilissimus radices huius, ipsis inspersus.

In tumore faucium, et angina, inungatur totum collum cum linimento, ex radice Butua puluerisata, cum aceto uini mista, parato.

Decoctum huius radice curat lichenes, et furunculos, lauando corpus cum eodem uespero, per plures dies.

Inferuit loco Bezoardici mei, ad resistendum uenenis omnis generis. Est enim egregium remedium contra tumores pestilenciales, siue bubones, si nimirum decoctum potui detur, et pars affecta cum linimento huius radice inungatur.

Vtilissimum est remedium in morfu canis rabidi, et uiperarum uenenatarum, bibendo infusum eius, et inungendo plagam acceptam cum linimento illo.

Doctor Franciscus Roballus Freyrius, Eques professus ordinis de Santiago, Medicus quondam Indiae, affirmat, se foeminae, tumore seroso in regione uteri laboranti, quo sanari non poterat longo temporis intervallo, exhibuisse per tres dies continuos decoctum radice Butua, a cuius usu, rupto apostemate, magnaue materiae copia euacuata, breui conualuerit.

RADIX DIVINA, Eiusque uirtutes.

Prouenit haec radix in Lusitania, in loco quodam uicino Setubaliae, qui uocatur Troya. Non noui ullum autorem, qui de eadem quicquam scripserit; at tamen effectus optimi, in quibusdam morbis ab ipso usu obseruati, certa praebent indicia uirtutum singularium, in ea latentium. Inclinat uero haec radix ad naturam calidam, quapropter eadem non debet fortius coqui, sed moderato tantum colore, ita, ut cum duobus

bus sextariis aquae ebulliat drachma una dictae radicis, leuiter concisae. Deoppilat multum uasa obstructa, prouocatque fluxum mensium, ac prodest in intumescencia abdominis mulierum, quae mentitur hydropem. Nullus dubito, eam longe plures obtinere uirtutes, quae temporis successu manifestabuntur. In praesenti tamen mentionem tantum facio eorum, de quibus iamtum experimenta constant. Vocatur radix diuina, ob singularem utilitatem.

COAGVLVM LEONIS, Eiusque uirtutes.

Quemadmodum in uentriculo uaccarum quarundam generatur Massa, magnitudine mali aurantium exigui: ita in uentriculo quorundam leonum reperitur globus, siue concretum, magnitudine oui. Infusum huiusmodi globi, cum aqua aut uino paratum, uel etiam pauxillum pulueris istius, mulieribus in partu difficili datum, partum in momento cum secundinis pellit, prouocatque pariter efficacissime fluxum mensium.

COAGVLVM ELEPHANTIS, Eiusque utilitas.

In uentriculis elephantum annosiorum saepius reperiuntur massae, aut globi, magnitudine oui gallinaeci, qui lapis, aut potius coagululum non minoris est efficaciae, quam excellentissimus Bezoar, quem India nobis

nobis dare potest. Disimulari non debet, eundem insignem habere amaritiam; at ea ipsa est signum bonitatis. Dosis eius, qua propinatur, est scrupulus semis, ad grana sedecim, mistus cum unciis quatuor aquae cardui benedicti, uel papaueris; quo assumpto, aeger disponat se ad sudorem. Probatissimum est remedium in torminibus uentris, febribus, doloribus hypochondriorum, et hepatis obstructionibus.

OLEVM ELEPHANTIS, Eiusque uires.

Ossa artuum elephantis, carne separata, cum ossibus maxillae suspenduntur, et soli exponuntur, ex quibus ossibus admodum spongiosis, destillationi expositis, praeparatur oleum, quod uase uitreo puro, bene obturato, asservatum, habetur pro remedio specifico, admirandae uirtutis contra asthma, et uitia respirationis. Applicatur pectori calide, cum blanda frictione, per tempus uiginti Aue Maria, quoniam hac ratione melius operatur. Pariter cum frictione forti applicatum cuique parti, dolenti ex causa frigida, optime conducit: obseruando saltem, ut in applicatione huius olei caueatur ab aere frigido.

SERPENS DE CASCABEL, Eiusque qualitates.

In terris Brasiliae generatur serpens admodum uenentatus, qui mordendo, in quacunque corporis parte,

te, communicat repente sanguini virus tam pestiferum, ut idem resolutum exitum quaerat cum tali vehementia, ut erumpat per aures, per os, nares, oculos, ac urethram, usque dum demorsus, uiribus exhaustis, moriatur. Vocatur iste serpens in illis regionibus Xenninga, ab Anglis vero Rattle Snakes. Gerit idem in capite nolanam a natura generatam, ob quam sonum edit, qui e longinquo perceptus, hominibus tempus aufugiendi praebet. Afferunt incolae huius regionis, quod tintinnabulum illud, in collo gestatum, praefertur ab epilepsia, et vertigine. Remedium, cuius beneficio demorsi a serpente hoc venenosissimo a morte praeferuantur, est drachma una pulveris unicornu auis, Inhume, aut Anhume uocatae, aut eadem dosis radicis serpentariae Virginianae assumpta. Loco horum remediorum exhiberi etiam potest paululum stercoris humani recenter excreti; neque enim alio remedio cedit hoc uenenum.

COAGVLVM VACCAE,

Eiusque uires.

In uentriculo quarundam uaccarum generantur globi rotundi, magnitudine malorum aurantium, coloris fusci, leuissimi, et intrinsecus ex fibrosis capillamentis concreti. Eiusmodi globus aut coagulum cum aqua teritur, donec fiat pulmentum, quod per aliquot dies diarrhoea laborantibus propinatum, eosdem multum solatur.

G

CAL-

**CALCVLVVS IN FELLE VACCARVM
GENERATVS,**

Eiusque uirtutes.

In felle quarundam traccarum generantur calculi, cum amaritie sua aemulantes, qui egregiae sunt efficaciae, in curando ictero, ita, ut praemissa euacuatione, aeger assumat scrupulum unum huius calculi pulveris, per quindecim dies, ieiuno uentriculo, cum sex uncis decocti foliorum mori, aut radiceis graminis. Possideo ego in domo mea remedium adeo efficax ad curandum icterum, ut per quinquaginta annos medicinam facienti, infallibilis non obuenerit. Hoc ipsum uero ideo mihi seruo, ut pharmacopoeis non adeo scrupulosi occasionem praecidam, ne uendant illud remedium, praetextentes, me idem ipsis reuelasse, ut plurimi hoc tempore faciunt, qui dicere non erubescunt, me ipsis patefecisse compositionem mei Bezoardici, ac aliorum remediorum, mea industria inuentorum; quorum compositionem atque ingredientia tamen illi nullatenus norunt. Confidenter affirmo, rara esse illa pharmacopolia, in quibus dispensatur Bezoardicum meum Curuianum, aliaque plura mea arcana, quoniam damna et noxas timeo, quae euenire possent, si adulterata uenderentur pro genuinis; eaque de causa nolo illis concedere dicta medicamenta.

CORTEX DE LARGIS.

Arbor, quae audit Largis, est exigua, instar persici, gaudens foliis crispis, et in confinibus Persiae atque Turciae crescens. Sunt autem tales arbores paucissimae, et rarissimae. Prae-

Præcipuam uirtutem obtinet eiusdem cortex contra icterum, gestatus in pectore nudo. Neque enim decoctus aut puluerisatus in aqua assumi debet, uti hactenus introductum est. Ex cortice arboris Largis, cum radice absynthii, et passulis, fit sirupus stupendae efficaciae, contra icterum, uti uidere licet in *Polyanthea mea, edit. alter. Tract. II. cap. 64. fol. 409. num. 13.* Hic sirupus, quem ingreditur Largis, idem praestat in curatione icteri, quod Chinchina in intermittentibus, et Sarsaparilla atque Guaiacum in lue Venerea. Modum praeparandi hunc sirupum contra icterum, et dosin eius, inuenire possunt curiosi, l. c. in mea *Polyanthea*.

CORTEX SERPENTINVS, Eiusque usus.

Hic cortex lingua nationis uocatur Dangya Catenaga, aliis audit Catubia, Lusitani uero nomen ipsi dederunt Cortex serpentinus, quia est remedium praee omnibus efficacissimum, contra morsum serpentum maxime uenenatorum.

Comminutus hic cortex, aut subtilissime puluerisatus, conducit in grauioribus febribus, si potui detur in aqua, corpusque inungatur cum linimento, ex eo parato. Inseruit praeterea contra quemcunque dolorem, siue a calore, siue a frigore, siue inflammatione aut podagra inductum, inungendo cum hoc linimento partem dolentem.

Perhibent incolae harum terrarum, radicem istam colligi debere decrescente luna, ita quidem, ut accipiant tantum radix, quae uersus orientem situm obtinet,

G 2

quod

quod illa, quae occidentem respicit, nullam habeat uirtutem, imo, uti aiunt, potius noceat.

Pulueris huius radice potest dari drachma semis, cum aqua permixta.

Applicatur non tantum exterius loco dolenti, sed aequè bene intro assumitur.

In tumore pedum linimentum, ex eo factum, singularis est utilitatis.

Puluis eiusdem, mixtus cum decocto herbae anagallidis, quam nos uocamus Marugem, aut cum spiritu uini camphorato; erysipelati applicatus, idem incantamenti instar curat; sed applicetur humide, nec debet exficari.

In paralyfi dari potest potui in aqua, et quoque inungi saepius in die pars paralytica, cum eius linimento.

In Cardialgiis admirandos praestat effectus radix, tam in potu data, quam extrinsecus inuncta. Aegrum uidi desperata cardialgia laborantem, cui commendabatur inunctio, cum linimento ex hac radice facto; et quoniam aeger ipse manu agitabat hoc linimentum pro inunctione, et loco dolenti applicabat, factum est, ut non tantum cessaret cardialgia, sed etiam chiragra, quo tunc idem afficiebatur, euanesceret, nunquam post illud tempus rediens.

In uulneribus, puluis illius admirandam opem fert, si iisdem inspergatur. Conducit non minus in passionibus hysteriis idem puluis, in potu datus, et pectini inunctum linimentum ex eo paratum. Expellit quoque e renibus sabulum.

COR-

CORTEX QVIRIATO,
Eiusque uires.

Subtilissime pulverisatus, et in aqua potus hic cortex, egregium antidotum præbet contra uenena, aut morsus uenenatos.

RADIX DE MONGVZ,
Eiusque uirtutes.

Radix hæc nomen accepit ab animalculo, quod habet formam et magnitudinem sciuri. Solet hoc animalculum præliari cum serpentibus, et quamprimum se sentit fauciatum, dimittit certamen, et uadit ad comedendum hanc radicem, qua masticata, redit ad prælium, atque ita se curat ac defendit a morfu serpentis, donec illum occidat; animal uero Monguz, beneficio huius radicis, uitam saluam retinet.

Radix propterea pulverisata, et cum aqua pota, aut plagæ applicata, curat omnia uulnera, a uiperis uenenatis inflictæ. Eadem forma, exigua dosi assumpta, prodest contra omnia reliqua uenenorum genera, nec minus contra febres, ac dolores nephriticos. Longe felicitus autem in Nephritide operationem suam perficiet, si bibatur, assumpto prius uomitorio, ex tribus uncis aquæ benedictæ, aut sex granis tartari emetici.

Ita brachio nudo tantum alligata, inseruit loco defensiui, a morfu uiperarum uenenatarum. Pariter cum aceto sine sale præparata, curat inflammationes, et pustulas capitis.

**COCVS DE MALDIVA,
Eiusque qualitates.**

Nascitur hic Cocus figurae ovalis, in fundo maris, in arbore duorum pedum alta. Cortex eius exterior est nigricans; nucleus vero interior, pellicula fusca obductus, albicans, aequae ac Cocus esculentus, aut coloris ex albo ad fuscum uergentis. Ex cortice duriori formantur pocula, forma nauiculae, pede ac manubriis argenteis instructa, ideo, quoniam pro fumo habetur antidoto contra uenena. Mauritani, et gentes Asiae illos cocos tanti aestimant, ut uncia una eiusdem apud eos plus duplo ualeat, quam lapis Bezoar.

Conducit hic cocus praeparatus, et cum aqua assumptus contra omnia uenena, contra febres, contra flatulentiam, melancholiam, et obstructions, estque admirandum cordiale in uariolis.

Gaudet singulari uirtute, absorbendi humores uenenatos, circulumque sanguinis promouendi, ac singulares quoque edit effectus, in febribus malignis, atque pleuriticis.

**COCVS MINOR DE MELINDE,
AUT MACOMA,
Eiusque utilitas.**

Est fructus arboris, quae Macomeyra audit, circumdatus cortice durissimo, qui frangi nequit, nisi median-

diante ferra. Idem extrinsecus est uillosus, interius uero nucleum continet, uti cocus esculentus.

Vfurpatur in potu, cum aqua, contra inflationes abdominis, eademque forma conducit, tam in flatibus discutiendis, quam in infringenda cholera, ac uentriculo debili confortando.

RADIX MILLEHOMINVM,

Eiusque utilitas.

Prouenit haec radix in centro Brasiliae, et usurpatur contra omnes uenenorum species, sigillatim uiperarum, puluis radices, in potu assumtus, et plagae ipsi impositus.

Inferuit eadem ratione praeparata, et in aqua potui data, contra febres malignas, itemque contra inflammationes hepatis et lienis. Non minus puluis eius, ulceribus gangraenosis inspersus, excellentissimum est remedium ad ea curanda. Ita etiam applicata illa radix cuiunque corporis parti, praeseruat a gangraena. Vfus eius est in omnibus morbis, uirtusque ipsius uniuersalis effecit, ut ipsi datum sit nomen mille hominum.

Exhibitus puluis huius radices in spiritu uini, praefantaneam opem fert in doloribus colicis, excitat uomitum, ob eamque causam multos morbos curat felicissime.

RADIX DE TAMBVAPE,

Eiusque qualitates.

Nascitur in Bahia, magnaeque est efficaciae contra uenena. Praeparata, et in aqua pota, prodest contra cardialgiam, et lumbricos.

BATA-

BATATAS CAMPI,

Earumque utilitas.

Istae Batatas non inveniuntur, nisi in meditullio Brafiliae, ubi quoque generantur Tambuape, et Milhomens, ac ideo sunt admodum rarae.

Vires alias nullas obtinent, quam quod praebent exquisitissimum antidotum contra uenena, et contra morsus uiperarum uenenatarum, assumtae in aqua praeparatae, et uulneri quoque extrinsecus impositae.

FABA DE MELINDE,

Eiusque uirtutes.

In aqua aut uino praeparata, et potui data, est excellens remedium contra mordexim, et cardialgiam, atque tormina uentris. Usurpatur etiam contra flatulentiam, et quartanas.

RADIX DE QVEIIO,

Eiusque usus.

Est haec radix naturae admodum calidae; adeoque usus eius praecipue est in morbis, a causa frigida oriundis. Puluerisatur ea subtilissime, aut teritur in marmore cum succo limonum Galliciae, aut cum alio, ita, ut fiat linimentum fluidissimum, cuius quinque uel sex guttulae instillantur canthis oculorum. Praestat hoc remedium admirandos effectus in Epilepsia, quoniam repente tollit paroxysmum, aegroque restituit perfectum iudicium; uti ego certe scio.

Curat

Curat haec radix apoplexiam, si pulvis eiusdem misceatur cum aliquot guttulis succi limonum acidi, et oculis instilletur: id quod fieri debet eodem die, quo malum accedit, quoniam hoc pacto non diutius durabit, nec saepius recurret.

Eodem modo adhibetur pulvis huius radice, contra omnis generis uenena, aequae ac contra morsus serpentum, aut aliorum animalium uenenatorum, inungendo cum limimento, ex hac radice facto, partem morbosam, ac praecipue assumendo puluerem eius, cum dimidio sextario aquae rosarum, uel sconzoneriae mistum, loco potionis. Quodsi uero aeger, ab eiusmodi uipera morsus, adeo debilis sit, ut morti uideatur esse proximus, fiant tres uel quatuor sacificationes inter supercilia, aut in uertice, et, si effluat sanguis, inungatur linimentum huius radice plagae inflictae; quo facto, per gratiam DEI, in momento aeger ad se redibit, uitamque seruabit.

Prodest contra terrores, imprimis in infantibus, illisque applicatur contra pauorem in somno a spectris; quoniam hic timendus non est, si modo oculis eorum quater instilletur haec mistura.

Inseruit quoque linimentum huius radice, cum succo limonum acido paratum, et oculorum canthis instillatum, ad dissipandos sopores.

Confert pariter ad maturationem, et apertionem apostematum, inungendo partem, quam aperire uolumus, cum hoc linimento.

In hemicrania usurpatur pulvis radice, loco sternutatorij naribus attractus.

H

Fluxum

Fluxum mensium restituit mulieribus, ac passiones hystericas curat, in quibus, uti per ignorantiam sibi imaginantur aegrae, uterus intra fauces ascendit, easque suffocat.

Si pulvis hic, cum anatica parte zingiberis mistus, amouetur naribus aegri, apoplexia detenti, infallibiliter excitabitur idem e sopore, et respirabit. Nisi uero excitetur ille, ac respiret, est signum mortis.

Succurrit egregie illis, qui assumerunt uenenum, infillando puluerem, cum succo limonum permistum, oculis, et dando particulam eius in potu.

Prodest multum diarrhoea laborantibus, ea conditione, ne primis diebus applicetur, quia eam cito sistere potest. Securum enim nullatenus est, ut humores subito reprimantur; sed potius conuenit, ut natura ab illis liberetur.

Inter omnes radicis de Queijo uirtutes, palmam tenet illa, quod excitet aegros, lethargo, aut sopore tam profunde detentos, ut ne quidem sentiant cucurbitulas, cum scarificatione applicatas. Quo casu, pulvis radicis de Queijo misceatur, cum tot guttulis succi limonum acidi, ut fiat linimentum, eodemque inungantur canthi oculorum, quo facto, aegri uires sufficientes recolligunt, ut possint confessionem suam edere, ac testamentum componere. Quoniam tamen non ubiuis locorum haberi potest radix de Queijo, in auxilium eorum, qui sopore profundissimo affliguntur, communicabo illis remedium facile, et infallibile, quod illos certissime excitabit, et somno ita resistet, ut isti ad dormiendum redire nequeant, nisi assumant emulsionem ex amygdalis. Remedium illud est, ut dentur aegro, per tres dies,
ieiun-

ieiuno uentriculo, uncia quatuor infusi trochiscorum Alhandali, per chartam bibulam filtrati. Illi, qui certiores reddi uolunt de miraculosa fere efficacia, quam obtinet hoc infusum, in uincenda apoplexia, et affectibus soporosis, conferant *meam Polyantheam, secundae impressionis, Tract. II. c. XV. pag. 123. n. 1.* ubi inuenient nominatos aegros, qui, accepta iam ultima unctione, & benedictione, in apoplexia inuincibili, liberati sunt a morte, beneficio huius remedii. Rogo, per uulnera Christi, quosunque Medicos, ne remedium illud spernant, quia ego, decursu quinquaginta annorum, aliud magis efficax reperi nullum, quam dictum infusum.

RADIX GINSAŌ,

Eiusque utilitas.

Haec radix affertur ex China, magnique aestimatur, ob singularem uirtutem, in febribus acutis. Requiritur autem, ut ea coquatur cum iusculo, et exhibeatur aegris, in supremo morborum statu uersantibus.

Ratio dicitur, quod exigua portio huius radice, in aqua fontana cocta, et statim calide assumta, in iusculo uitulino, uel alio, sit admirandum remedium, quibuscunque aegris prostratis, uiribusque exhaustis exhibendum. Solatur eadem multum nausea laborantes, quoniam illis appetitum excitat.

RADIX DE MONCVAQVIN,

Eiusque uires.

Haec radix, quae crescit in littore de Mocambica, e regione insularum de Querimba, egregiae et praesentanae est uirtutis.

H 2

Alli-

Alligata collo, ac in nudo pectore gestata, praeseruat ab omni erysipelate in facie, ab omnis generis ueneficiis, itemque ab apoplexia. Impedit erysipelas, si applicetur parti, quam praeseruare uolumus.

ARANEA PERUVIANA,

Eiusque indoles.

In Peru, et India Hispanica reperiuntur aranae grandiores, adeo uenenosae, ac uirulentae, ut illi, quos mordent, intra paucas horas iugulentur. Certissimum et infallibile remedium, quod constat contra uenenum hoc praesentissimum, est inunctio plagae inflictae, quinquies, aut sexies quotidie repetita, cum succo lacteo, ex cuiusdam ficus, in illis terris crescentis, folio, mediante forfice dissecto, expresso. Notanter dico: ficus eiusdem terrae. Licet enim hae admodum similes sint nostris ficibus Lusitanicis; differunt tamen ab his totaliter, quoniam Lusitanicae perdunt folia in hieme; Peruvianae uero istae uirides manent per totum annum. Fit hoc, dubio procul, altissima prouidentia DEI, qui ideo, quia succus lacteus horum foliorum absolutum, et unicum est remedium, contra morsum harum araneorum, uoluit, ut per totum annum haberi possit iste succus, in auxilium hominum.

CORTEX DE ANGARIARI,

Eiusque semen.

Crescit haec arbor in regno Angolae, eiusque cortex aequae, ac fructus, qui sunt nuclei compressi, nucleorum instar dactylorum, gaudent singulari uirtute diuretica,

tica, et lithonriptica, ad diffringendum calculum renum et uescicæ: expurgant omnes humores uiscidos, et faeculentos, stagnantes in illis partibus, eosque cum urina expellunt. Egregiæ quoque sunt efficaciæ, in cura hydropis, cuiuscunque generis et indolis idem sit.

Cortex et fructus, ut desideratum effectum edant, sequenti modo usurpantur: Drachmæ duæ rasuræ corticis infundantur in uase fictili, cum sextario aquæ fontanæ, stentque in digestionem, per uiginti quatuor horas, quibus finitis ebulliat massa, ad quartæ partis absorptionem. Huius decocti detur aegro dimidius sextarius, ieiuno uentriculo, et uespere, abstinendo postea per tres horas ab omni cibo potuque. Vt autem medicamentum hoc effectum optatum, pro more suo, in suppressione urinae post se relinquat, attendendum, ut aegro primo exhibeantur duo uomitoria, e tartaro emetico, aut uitriolo albo, altero uero die quater, et tertio die ter uena ipsi secetur. Est enim accidens hoc summe periculosum, et pertinax, cui, nisi breui obuiam eatur, aegrum occidit intra octo uel nouem dies. Adeo certus, et experientia confirmatus ego sum de uomitoriorum, tartari emetici, aut uitrioli albi efficacia, in suppressionibus urinae, ut illa omnibus antepoñam, eaque ante uenaesectionem adhibeam. Moneo lectorem, si hoc remedium uoto non respondeat, quod ego possideam medicamentum quoddam secretum, tam admirandæ uirtutis, in suppressionibus pertinacissimis, ut, monetam pro ea acceptam reddere me uelle, promittam, nisi intra quatuor dies sequatur effectus desideratus: ea tamen conditione, ut aeger ante omnia sumat uomitorium ex tartaro emetico,

H 3

aut

aut uitriolo, ac postea fiant octo uenae sectiones in
in brachiis. Illi, qui cupiunt certiores reddi, de ue-
ritate et uirtute huius remedii, adeant *meam Polyan-
theam Edit. secund. Tract. II. cap. LXXX. fol. 509. a num. 36.
ad 42.* quo loco reperient agros nominatos, quos iam
tum unctos, et pro incurabilibus habitos, per gratiam
DEI, et beneficio mei arcani, liberaui a suppressioni-
bus urinae pertinacissimis.

VNICORNV, E CAPITE AVIS, INHV-
MAE AVT ENHVMAE APPELLATAE,
EIVSQVE CALCAR, QVOD GE-
RIT IN ALIS,

Horumque uirtutes.

In paludibus, et circa fluium sancti Francisci das
Capitanias Brasiliae, uiuunt aues, quae ab incolis
uocantur Anhuma, uel Inhuma. Gerunt haec aues in
capite cornu tenue, crassitie calami straminei, et lon-
gitudine palmae, ac in coniunctione alarum calcar tri-
angulare, longitudine digiti, ac ossis instar durum.
Calcar hoc, et cornu e capite dictae auis, gaudent ad-
miranda uirtute bezoardica, contra omnia uenena, et
contra malignitatem humorum, expellendo ea per su-
dorem, ita, ut detur scrupulus unus dicti calcaris, aut
cornu puluerisati, ac cum quatuor uel quinque unciiis
aquae cardui benedicti, uel Scorzonerae misti.

Hoc quidem remedium celebratissimum est, contra
omnia uenena; sed penitus est infallibile contra mor-
sum serpentis Cascauel, cuius uenenum adeo subtile
et actiuum est, ut eo ipso momento, quo serpens
quem-

quempiam mordet, in quavis corporis parte, profusionem totius sanguinis, tam per eos, quam per oculos, aures, vias urinarias, poros, ungues, ac per posteriora efficiat; uti hoc confirmat experientia *Guilhelmi Pisonis Lib. III. Hist. nat. Sect. II. de Avibus, fol. 91.* Detecta est egregia illa uirtus, unicornu auis Inhume in eo, quoniam, quum ex illis paludibus bibant uaria animalia uenenata, instinctus naturalis docuit reliqua animantia, in istis sifibus uiuentia, ut congregentur omnia in littore istius fluminis, nec bibant ex eo, priusquam auis Inhuma immiserit rostrum, atque calcar alarum in dictam aquam: hoc autem facto, omnia confidenter bibunt, eaque ratione ab omni periculo liberantur.

Quodsi tamen contingat, ut quidam a serpente Cascauel, omnium uenenosissimo mordeatur, deficiente hoc unicornu, aut calcari praedictae auis Inhuma, assumat idem pauxillum pulueris radice serpentariae Virginianae, quae, ita iudicante Roberto Boyle, aliisque autoribus grauissimis, est supremum antidotum, contra morsum serpentis istius, aliorumque animalium uenenatorum. Potest tamen, loco horum duorum antidotorum, dari aegro particula stercoris proprii, recenter excreti. Vtut enim hoc remedium sit nausosum; est tamen admirandae uirtutis: quod ego expertus sum in compluribus, ab illo serpente, aliisque animalibus uenenatis demorsis.

IAMVARANDIM,

Eiusque utilitas.

In Bahía, aut Pernambuco, nascitur radix tenuis, et compressa, quam incolae harum terrarum uocant lamuaran-

randim, efficaciae miraculosissimae, contra omnes mor-
sus animalium uenenatorum, siue assumatur uiridis, aut
exsiccata, et plagae inflictae imponatur. Eadem masti-
cata, urinam efficacissime prouocat, ac saliuam copio-
sissime ciet. Hanc ob causam, ea censetur summum an-
tidotum, possidetque alias infinitas uirtutes, quae suc-
cessu temporis pededentim detegentur.

DE ATRAMENTO, EX CHINA ALLA-
LATO, QVOD, TRITVM CVM AQVA
COMMVNI, PRAEBET ATRAMENTVM
LONGE EXCELLENTIVS, QVAM ILLVD,
QVO VTIMVR IN LVSITANIA.

Ex China afferuntur frustula nigra, gracilia, et plana,
longitudine digiti, inter quae alia inaurata, alia
minus, quorum usus est, loco atramenti ad scribendum.
Obtinent tamen ista alias qualitates admirandas, auro
pretiosiores. Quando enim oculi inflammatione in-
tumescunt, adeo, ut rumpi ac prorumpere ex orbita
uelle uideantur, effectum stupendum et miraculosum
edit hoc atramentum, uti ego uidi in filia quadam, Ca-
yetani de Mello de Castro, Vice-regis Indiae. Affli-
gebatur haec filiola dolore, tam repentino oculi dex-
tri, ut idem ex improviso intumesceret, ac emerret
magnitudine mali aurantium mediocris. Quum er-
go omnes timerent oculi rupturam, ob tumorem et in-
flammationem insignem, dissoluebatur frustulum huius
atramenti, in particula aquae fontanae, et cum hac a-
qua, aut linimento nigro, inungebantur palpebrae o-
culi, superior et inferior: quo facto, incantamenti instar,
spatio

spatio duarum horarum cessabat tumor, et rubedo oculi, ac per modum miraculi sanabatur aegra. Est praeterea hoc atramentum supremum remedium, ad restringendam omnem haemoptysin, mistum cum aqua quadam (tanchagen) destillata, ut fiat linimentum spissum.

RADIX DE MARANGA, ET COR- TEX ILLIVS ARBORIS, Et utriusque utilitas.

Inseruiunt ad curanda omnia uulnera penetrantia, siue ab arinis acutis, aut globulis emisissis excitata, forma sequenti applicata:

Fiat ex illis pulvis subtilissimus, ex eoque puluere, cum salua misto, formetur turunda, quali utimur in Chirurgia, aut in forma pulueris inspergatur uulnere. Attendendum autem, ut turunda sit eiusdem longitudinis, et crassitici, quae respondeat uulnere, ita, ut totum uulnus expleat, et fundum attingat, quoniam cito constringit uulnus. Praeterea singulis uisitationibus imminuatur turunda, ut spatium relinquatur, pro generatione carnis: quod si obseruetur, nulla alia praeterea opus erit cura. Quamuis enim in uulnere contineatur sanguis coagulatus, non miscenda sunt alia remedia, quoniam solus hic pulvis consumit, et resoluit omnem sanguinem grumofum, in uulnere contentum. Et licet uulnus penetret intra cauitatem pectoris, post illius consolidationem, tamen non opus est linetibus, aut alijs remedijs.

Conducit eadem praeterea, ad curationem omnium ulcerum antiquorum et rebellium, licet contineant materiam corruptam, admouendo puluerem corticis huius ulceribus, lauando ulcus singulis accessionibus cum aqua tepida, posteaque inspergendo largius dictum puluerem. Abstergit labia ulceris, carnemque putridam exedit, cum leui ardore, qui tamen non ultra dimidium horae durat.

Efficax pariter est remedium in haemorrhagiis, si cortex in iulculo uitulino non salito, et sine alia temperatura coquatur, ac decoctum hoc calidum potui detur aegro, mane, ieiuno stomacho, et uesperis. Huius beneficio breui sanabitur.

Proficua quoque est dicta radix in Ophthalmia, licet etiam quoddam generet aegro incommodum, ob ardorem, quem excitat; maximopere tamen prodest, forma sequenti applicata. Masticeetur cortex a quopiam, mane, uentriculo ieiuno, ante collutionem oris, eoque bene masticato, anhelitum idem immittat, repetitis uicibus, intra oculos aegri; et continuando hoc per plures dies, aeger breui leuamen sentiet.

Obtinet non minus haec radix, atque cortex istius arboris uim, fugandi omnes serpentes, et uiperas. Quam ob rem ille, qui eadem secum gerit, liber erit, quo minus offendatur ab istis. Tales enim, uisa hac arbore, aut percepto tantum eius odore, statim aufugiunt.

In contusionibus cum uulnere, adhibetur idem puluis, cum dicta cautela, dilatando uulnus, ut puluis fundum eius attingat. Quodsi enim pars quaedam a puluere intacta maneat, mox suppurabitur, ita, ut opus sit, uul-

uulnus iterum aperire. Confistit enim in eo praecipua eius uirtus, quod subito nouam carnem generet, cuius beneficio uulnus clauditur, atque consolidatur.

**RADIX ANTIFEBRILIS, QVAE VENIT
EX CANARA,
Eiusque usus.**

Audit Lusitanis haec radix alias Raiz presta, seu radix prompta; hodie uero ex deuotione uocatur Raiz de Nossa Senhora das febres, Latine radix Dominae nostrae antifebrilis. Prodest quidem haec contra febres omnis generis, quibus affligitur corpus humanum; maioris tamen efficaciae est contra malignas, easdemque sanat, ut non opus sit alio remedio. Monendum tamen, quod, si aeger sit Plethoricus, idem, assumtis tribus dosibus huius radice, sentiat febriculam quandam lentam, quod est signum abundantiae sanguinis. Quamobrem consultum est, postquam per tres dies continuos hoc remedium assumerit, ut fiant aliquot uenae sectiones, ac post eas aliquot purgationes, prout temperamentum aegri id permittit. Febre tamen nondum remittente continuetur usus radice, cuius beneficio perfecte sanabitur. Quodsi uero febris dependeat tantum ab abundantia humorum, sine dubio prima dos huius radice eandem dissipabit. Requiritur tamen semper, ut minimum tres doses eiusdem assumantur, quo pacto idem febres, siue sint malignae, siue tertianae simplices, aut duplices, siue continuae, siue quartanae, infallibiliter fugabit. Attendendam praeterea, quod, licet adfint

1 2

obstru-

obstructiones, exempli gratia, lienis, aut inflatio uentriculi, nihilofecius radix haec conducatur ad curandam febrem; postmodum tamen necesse erit, praeparare aegrum potionibus aperitiuis, ac, his praemissis, apozematibus ex radicibus recentibus, cum speciebus purgantibus paratis, ut aegro sanitas confirmetur, idemque a recidiua immunis reddatur.

Obseruetur quoque, si radix haec detur in quartanis, eiusdem usum continuari debere, post eas, per duos, aut tres menses, donec humores, a quibus tales febres oriuntur, corrigantur. Et, quando quartanae sunt duplices, aut in quotidianas mutantur, quod est signum abundantiae humorum corruptorum, exhibeatur haec radix saepius, per plures dies: quia eiusdem, hac methodo usurpatae, admirandi effectus obseruati fuerunt.

Dosis, qua assumitur haec radix, est particula dimidii palmi longa, quoniam ea non adeo crassa, sed potius tenuis est. Haec est quantitas ordinaria, pro quouis subiecto, quae drachmam unam et semis ponderabit circiter. In principio morborum, praecipue februm malignarum, in quibus, ut uires uideantur esse prostratae, sufficientes tamen adhuc sunt in corpore, dari possunt pro dosi duae drachmae, ut bene operetur medicamentum.

Maceretur haec radix prius in aqua, ac postea, affusa alia aqua, teratur optime in lapide, pro potu. Quodsi autem aeger pronus sit ad euacuationes, affundi debet eidem, inter terendum, ter noua aqua, in qua prius oryza sit macerata, et ita massa bene trita, dissoluatur in quatuor uncis aquae. Si autem sedes fe-

quan-

quantur sufficientes, et naturae aegri conuenientes, radix postea, affusa inter terendum noua aqua, coletur bis uel ter in alia uasa fictilia; quo ipso obtunditur a-credo quarundam particularum radiceis, non satis bene tritarum.

Tempus ordinarium eadem utendi, est maturinum, uti aliorum medicamentorum; experientia tamen docuit, quod aqua ista, dicta quantitate eo tempore data, quando intermittentes incipiunt declinare, prodigiosos ediderit effectus: quoniam hoc est optimum tempus, ut cura bene succedat.

Quodsi necessitas requirat, potest eodem die affumi haec radix, et quoque uena secari: obseruando tantum, ut, si radix usurpetur mane, uenaesectio instituat, elapsis nouem horis, aut uesperis. Nec minus obseruandum est, si copiosa a radice sequatur operatio, non conuenire uenaesectionem, eodem die, quoniam hoc est signum abundantiae humorum: quam primum uero aeger somno uires refecit, repeti potest usus radiceis, in minori dosi. Semper enim prima uice dari debet maior dosi, quae est ad drachmas duas; pro reliquis uero dosibus detur drachma una.

Diaeta, quae in usu radiceis obseruari debet, non alia est, quam qualis in omnibus aliis morbis requiritur, iuxta principia diaetetica communia. Lusitani comedunt pullos gallinaceos coctos.

Excellentis usus quoque est haec radix, in morbo illo, in quo lingua fit nigra, aut liuida.

RADIX AD APOSTEMATA,

Eiusque uirtutes.

Inferuit haec radix, ad resoluenda omnis generis apostemata, tam simplicia, quam composita, interna et externa, nec non omnes tumores, bubones, et carbunculos, pariterque stagnationes sanguinis, a contusione, uel lapsu inductas.

Conducit ea non minus in pleuritide, et omnis generis doloribus punctoriis, a sanguine stagnante excitatis, et contra omnia illa symptomata, applicatur modo sequenti: Radicis huius, in frustula minora concisae, sumantur circiter unciae duae, paulo magis, uel minus, ebulliant in uase fictili nouo, nulla aciditate aut pinguedine inquinato, donec decoctum acquirat colorem uini coloratioris: addatur postea parum farinae oryzae, et continuetur coctio, ad consistentiam emulsionis amygdalaceae, quae exhibeatur potui aegro, qui affligitur quocumque horum symptomatum, supra adductorum, mane, a meridie, et uesperis. Additur farina, ad corrigendum saporem radicis nauseosum: potest autem omitti, si aeger decoctum purum assumere possit. In aqua, qua utitur aeger, loco potus ordinarii, potest pariter infundi particula huius radicis. Quod si apostema, aut quicumque alius tumor, contineat tantum sanguinem stagnantem, resoluetur idem intra uiginti quatuor horas; si iam tum materiam purulentam, intra tres, aut quatuor dies. Ut ut autem hi tumores adeo breui tempore dissipentur; utile tamen erit, continuare illam curam minimum per duos annos, cuius ratio

tio est, ne humor resolutus subsistat denuo in hac, vel in alia parte. Praeterea quoque obseruandum est, ut, resoluto apostemate, vel alio tumore, aegro uena bis fecetur, in pedibus, nec non blande laxetur idem: quo pacto dissiicitur omnis iste humor malignus, quem radix eiecit ex apostemate.

Eadem forma exhibita, prodest etiam lieni.

RADIX ANTAPOLECTICA.

Ista radix cum aqua teritur, ac calide corpori inungitur, aut ex quibusdam eius frustulis fit brachiale, quod in brachio nudo, aut quacunque alia corporis parte gestatum, curat apoplexiam.

Inseruit etiam haec radix contra febres, puluerisata, et cum tanta quantitate aquae mista, quae sufficiat ad lauandum totum corpus, cum frictione. Quo facto, corpus optime tegatur stragulis sufficientibus, ac sudatione instituta, febris euanescet.

ARBOR QUIRIATO,

Eiusque qualitates.

Haec Arbor, quam uocant Quiriato, aut alio nomine Fucamena, est exigua, cuius folia habent longitudinem palmi, latitudinem mediocrem, ac crispa sunt (instar foliorum de Caiuero) Radix huius arboris peculiare obtinet uires, in sistendis doloribus capitis, aut iisdem minimum mitigandis. Ex eadem puluerisata, et cum aqua mista, fit cataplasma, quod applicatum uertici, et temporibus, lenit optime dolores capitis. Repeti autem debet applicatio huius cataplasmatum saepius, non permittendo, ut illud exsicceetur. **OLE-**

OLEVM SVCCINI,
Eiusque uirtutes.

Hoc oleum omni iure, excellentissimum totius Europae opobalsamum uocari meretur, quoniam palmam praeripit omnibus aliis medicamentis, in cura apoplexiae, aliorumque magnorum morborum. Ideoque olim dicebatur oleum sanctum.

Tempore pestis, si quis assumat mane, et uesperis, sex guttas huius olei, eodemque canales narium inungat, liber erit ab infectione. Qui uero iam tum infectus est hoc malo, bibat scrupulum unum ad duos eiusdem olei, in aqua cardui benedicti.

Quicumque afflictum se sentit periculosa quadam capitis debilitate, qualis obseruatur in paralyfi, apoplexia, epilepsia, etc. assumat mane, ieiuno uentriculo, octo guttas istius olei, in decocto betonicae (aut alfazema) aut maioranae. Eiusdem uirtutis est bolus e saccharo, cum aliquot guttulis huius olei permisto. Pro quibuscunque enim aegris, apoplexia, paralyfi, aliisque grauioribus morbis laborantibus, praestantius remedium non datur, quam oleum succini. Inunctum hoc oleum naribus, temporibus, et iuncturis articulorum, subito illa mala sanat, ac sensationem motumque in pristinum statum restituit. Liberat pariter ab illis morbis idem oleum, prunis iniectum, et uapor, hoc ipso excitatus, naribus exceptus.

Assumptum hoc oleum in aqua petroselini, purificat uias urinarias a calculo, aliisque impuritatibus.

Curat idem membra resoluta, neruosque, atque artus contractos, et incuruatos, inungendo istos oleo succini, cum unguento appropriato permisto. Scru-

Scrupulus unus et semis istius olei, in aqua artemisiae propinatus, foetum ad exitum disponit.

Conducit pariter in catarrhis frigidis capitis, et urinam pellit.

Naribus, et regioni cordis inunctum, passiones hystericas grauissimas fistit. Id quod etiam praestat bolus, e saccharo cum oleo permisto factus, et aliquoties assumtus.

Magnae quoque est utilitatis, in grauissimis debilitatibus, atque anxietatibus cordis.

Idem auget uires cordis, confortat hepar, magnaeque est efficaciae, in promouendis digestionibus uentriculi.

Tres guttulae huius olei, paulo ante accessum paroxysmorum, in intermittentibus, in aqua cardui benedicti propinatae, paroxysmum cito tollunt, febremque ipsam curant.

Conducit idem oleum in catarrhis et fluxionibus.

Prodest etiam in doloribus dentium, a catarrhis oriundis, si instillentur aliquot guttae eiusdem, aquae destillatae, (tanchagem) pro gargarismate.

Vtile quoque est hoc oleum, ad curandum icterum, si assumatur in decocto foliorum mori, aut radicis graminis.

In colica assumatur scrupulus unus, aut dimidius huius olei, in iusculo gallinaceo.

Contra passiones hystericas, adhibeatur illud in aqua melissae, aut florum aurantium.

Ad promouendas secundinas, exhibeatur illud in aqua artemisiae, aut sabinae.

In obstructione mensium assumitur in aqua melissae, aut in decocto artemisiae, aut nepetae.

K

Inse-

Inseruit etiam hoc oleum contra sputum, aut uomitum cruentum, in decocto petroselini saturato assumtum.

Prodest etiam iis, qui obscuritate oculorum laborant, et scotomia affliguntur, quoniam incrassationem humorum tollit.

Confortat egregie uisum, si per plures dies mane, ieiuno uentriculo, assumatur sextarius aquae, cum uncia femis radicis ualerianae blando calore leuiter coctae, ac unicuique sextario huius decocti, instillentur aliquot guttulae huius olei.

Exhibentur huius olei quatuor, quinque, septem, aut decem guttulae, pro quauis dosi, pro diuersitate temperamentorum, ac uirium in aegrotis.

Haec sunt remedia, quae ordinarie magis ex India, aliisque orbis terrarum regionibus, ad nos afferuntur, quorum aliqualem notitiam possidemus. Quoniam tamen haec tota adhuc confusa, atque parum securita est, ideo ego operam impendo, in examinandis genuinis horum simplicium uirtutibus, ut cum maiori securitate iisdem uti queamus. Faxit DEVS, ut eorum effectus respondeat uoto ac desiderio meo, quo flagro, omnibus inferuendi.

CORNU RHINOCEROTIS,

Eiusque uirtutes.

Drachma semis istius cornu puluerisati, assumpta per quinque dies, ieiuno uentriculo, in decocto grammis (aut de codeço) occidit lumbricos.

Aqua, cum hoc cornu per quadrantem horae infusa, cor reficit, sitimque temperat. In

In angina, et parotidibus inungantur per plures dies partes affectae, cum linimento, ex pulvere ipsius parato. Qui palpitationibus cordis affliguntur, infigne leuamen sentiunt, si bibant aquam, in poculum, ex cornu rhinocerotis formatum, per quadrantem horae infusam.

**RADIX MINHAMINHA, AVT
QVIMINHA,
Eiusque utilitas.**

Praesentanae uirtutis est haec radix contra uenena, adeo, ut aequalis, aut praestantioris sit uirtutis cum cortice serpentino, quod expertus est chirurgus peregrinus, Estruque uocatus. Dedit hic duabus gallinis deglutendum arsenicum, quo deglutito, gallinae mortuarum instar iacebant. Hoc uiso, propinauit idem alteri harum Minhaminham, cum aqua mistam, alteri uero corticem serpentinum, eo animo, ut constaret, quaenam harum radicum maiori gaudeat uirtute alexipharmaca. Factum autem est, ut utraque gallina mortem effugeret.

Alius quidam Chirurgus Belgicus, cui nomen erat Alexandri, examinare uoluit uires Minhaminhae, eaque intentione, dedit cani pauxillum mercurii sublimati, ac postquam canis prosterneretur, potui dedit eidem aquam, cum Minhaminha infusam: qua accepta, canis se erigebat, perinde, ac si nullum unquam accepisset uenenum. Nascitur haec arbor in regione Embaçaë, estque dumus exiguus, nullum emittens truncum, sed e ramulis tenuissimis compositus, qui e radice

exfurgunt altitudine rorismarini, maiores, uel minores, foliumque habet exiguum triangulare. Gaudet ista radix uirtute adeo rara, ut, si cum illa misceantur aliae radices, tales efficaciam atque uirtutem omnem amitterent, quoniam Minhaminha eam totam attrahit. Haec est causa, quamobrem Minhaminhae nomen ipsi indiderunt, quod lingua Angolae significat allicere, aut quia radix haec attrahit uirtutes ex aliis, aut quia illa attrahit uenenum, in uentriculo reperiendum, idemque expellit, et, si nullum ibi uenenum inuenerit, nulla ab eius usu noxa timenda erit.

RADIX DE MVTVTVTV,

Eiusdemque indoles.

In terris Angolae inueniuntur arbores, quas incolae uocant Mutututu, quae admodum fimiles sunt nostrae arbuto, tam quoad; folia, quam quoad fructus; licet isti fructus nec comedantur, nec grati saporis sint. Radix tamen huius arboris magnae uirtutis est, contra erysipelas, et inflammationes testiculorum, ut et aliarum partium. Teritur haec radix cum aqua communi in lapide, donec fiat massa pultacea, quae imponitur erysipelati, et parti inflammatae, aut dolorosae. Hac ratione applicatum cataplasma, egregie confert; obseruato solum, ne illud exsicceetur, et ut idem continetur tamdiu, quamdiu morbus id ipsum requirit. Multi utuntur hoc cataplasmate in doloribus arthriticis. Inseruit pariter hoc pulmentum, in Clysteribus applicatum, contra diarrhoeas cruentas.

VEN-

VENTRICVLVS AVIS EMA,
SEV CASVARI,II,
Eiusque usus.

In filius de Maranhao, et in littore Pará generatur, et uiuit auis, quae appellatur Ema, cuius corpus et magnitudo excedit magnitudinem maximi Peruuiani. Huius auis tunica, aut membrana interior uentriculi, singulari uirtute praedita est, confortandi uentriculum, et calculum uescicae comminuendi, urinamque pellendi. Datur huius uentriculi puluerisati drachma una, in dimidio sextario uini Rhenani, aut aqua, cum uncia semis uirgae aureae, uel eruae marinae, uel chaerefolii coctae. Opus tamen est, ut aeger ante omnia assumat uomitorium e sex granis tartari emetici, aut drachma semis uitrioli albi, ipsique intra triduum uena secetur nouies, Hi, qui, praemissa hac praeparatione, exhibebunt dictum remedium, admirandos assequentur effectus, in suppressionibus urinae.

CORTEX MVBAMGO,
Eiusque uirtutes.

Mubamgo est arbor filuestris, cuius exterior cortex albus, folium uero altera facie album, altera uiride, ad exemplum folii ulmi, idemque compressum, et trium digitorum latum. Odorem spargit hic cortex adhuc uiridis suauiissimum, adeo, ut illi, qui hanc

K 3

filuam

filuam intrant, odore isto gratissimo delectentur. Radix huius arboris, in forma cataplasmatidis calide applicata, et dimidium cochleare eiusdem in potu datum, egregie conducit membris paralyticis. Propinatur quoque cum fructu iis, qui diarrhoea a causa frigida laborant, eundemque in finem in clysteribus applicatur.

Puluis eiusdem radice, loco pulueris errhini usurpatus, eodem modo, et adhuc felicius, quam Seuadilha, spiritus excitat; eamque ob causam prodest quam maxime mulieribus, passionibus hysteris decumbentibus. Reperitur hic cortex in siluis regionum Embaga, et Casange, aliisque.

LINGVA St. PAVLI, SEV GLOSSO-PETRA,

Eiusque uires.

Lapides isti, linguam passeris accurate exhibentes, colorisque grysci, instar oliuarum de Eluas, reperiuntur in terra Malthae, maximaque gaudent uirtute contra febres malignas, et quascunque alias. Puluis enim horum lapidum subtilissimus assumtus, mitigat calorem febrium excessiuum, imminuit anxietates, ac prouocat sudorem. Attribuunt plures iisdem lapidibus singulares uirtutes alexipharmacas, quoniam per aliquod experimenta instituta constat, quatuor aliquando aegros, ab accepto ueneno, mortuorum instar iacentes, ope pulueris horum lapidum, ipsis statim propinati

pinati feliciter euasisse. Quantum ego testis oculatus de iis asserere possum, est, quod foemina quaedam, febre maligna decumbens, mortique tam proxima, omnique sensu adeo destituta, ut cucurbitulas, cum profunda scarificatione applicatas, ne quidem perciperet, post acceptam ultimam unctionem, exhibito a me Bezoardico meo, cum puluere duarum linguarum permisto, eodem die ab orco reuocata sit. Erat haec mulier in domo affinis sui, Emmanuelis Pereyra, in Boauista degentis, in uicinia plateae das Galegas. Inueniuntur etiam hi lapides in freto de Casomdama, in regno Angolae. Praeter hos lapides occurrunt in eodem freto alii rotundi, magnitudine granorum frumenti Lusitanici, latiores, instar lapidum serpentis de Dio, eiusdem cum lapidibus serpentinis uirtutis, qui morsibus quarumcunque uiperarum uenenatarum appositi, uenenum in momento extrahunt. Vocantur isti lapides oculi uiperarum.

CORTEX QVISECO,

Eiusque qualitates.

Ex regno Bengalae affertur cortex, cui nomen est Quiseco, e quo cataplasma praeparatum, et uertici applicatum, dolores capitis cito sistit. Eandem quoque efficaciam habet cortex, qui uocatur Quicongo.

HER-

HERBA QVITVMBATA,

Eiusque indoles.

Radix huius herbae tantae est efficaciae in supprimendis diarrhoeis, ut, quum aliquando cura mea uterentur aliquot aegri, per quinque ac sex menses diarrhoea laborantes, nullo remedio ad eam sistendam quicquam contribuente, exhibito solum semel aut bis puluere istius radice, ita obstruerentur, ut opus fuerit clystere, ad aluum denuo aperiendum. Modus utendi hac radice consistit in eo, ut cum aqua teratur in lapide, donec fiat massa pultacea mediae consistentiae, ac de ea cochleare unum exhibeatur aegro. Notissima est haec herba in istis regionibus, tantaque eiusdem est abundantia, ut eadem uescantur porci. Reppit ea in terra, folioque instructa est minori, rotundo, floreque pariter albo minimo.

AVRICVLA PANTHERAE,

Eiusque usus.

In Bahiae quadam regione, cui nomen est Cachoeyra, provenit herba, quam incolae uocant auriculam pantherae, cuius radix nodosa est, uti radix Cypo. Certiorem me reddiderunt quidam fide digni homines, radicem auriculae pantherae singulari sua uirtute, conducere tussientibus, atque empyicis, si puluis eiusdem, cum conferua rosarum antiqua, uel cremore hordei mistus, assumatur per plures dies.

ROGO

ROGO LECTORES QVAM MAXIME,
VELINT PONDERARE AEQVO ANI-
MO SEQVENTES RATIONES, QVO-
NIAM SPERO, FORE, VT SENTENTIAM
FERANT MIHI PROFICVAM.

Consuetudo est admodum usitata in aula Parisiensi. Caliusque orbis terrarum aulis, atque urbibus, ut hi qui notitiam habent remedii cuiusdam utilis, ad curandum aliquem morbum rebellem, affigere curent schedulas in locis civitatum istarum publicis, quibus divulgare solent, Titium, in hac vel ista platea degentem, possidere remedium, ad talem vel talem morbum curandum idoneum. Nec contenti hac diligentia, distribuere solent schedas hominibus, per plateas incedentibus. Quo ipso fit, ut paucis diebus neminem lateat, quo loco reperire possint auxilium, in morbis pertinacissimis, remediis ordinariis nullatenus obedientibus.

Institutum hoc, bono publico adeo proficuum, exequi saepissime desideravi, ut nota redderem remedia singularia, indefesso studio, multorum annorum decursum, a me inuenta, quo aegrotantes talia in usum trahere possent. Cohibui tamen illud desiderium ad hunc usque diem, non ignorans, talia, utut in se optima, nisi semper effectum desideratum edant, hominum, finistre de iis iudicantium, malitia, atque bile amarissima, conuerti saepissime in uenena. Hoc non obstante, nec detractiones, nec uaria iudicia bilem in me mouere, meque ab instituto hoc deterrere potuerunt, quoniam paucissimi mihi restant anni. Quamobrem consilium cepi,

L
publi-

publico manifestare, quod ego praepararem duodecim remedia, quorum ope plurimos aegros, arbitrio fati iamtum relictos, a morte liberaui. Nullatenus enim me latet, quamplurimos eiusmodi affligi morbis, qui eosdem aut iugulant, aut per plures annos uexant, a quibus potuissent curari, nisi ignorassent, in domo mea remedia, morbis istis contraria, haberi posse. Quamobrem rogatos uolo Medicos, apud quos plus ualet amor diuinus, quam odium humanum, ut iisdem utantur, quando medicamenta uulgaria nil efficiunt.

MORBI IN QUIBVS PROSVNT DICTA REMEDIA, SVNT SEQVENTES.

In strumis, in febribus malignis, aut uariolis, in epilepsia, haemorrhagiis, suppressionibus urinae pertinacissimis, febribus intermittentibus, in passionibus hysteriis, haemorrhoidibus, ad exsiccandum lac; in uertigine, et lumbricis. In summa praeparo ego massam, quae uocatur Curuiana, magnae uirtutis contra morbos hucusque enumeratos.

Incipiendo uero a remedio, contra lumbricos directo, dico, quod illud rarissime fallat, quin idem totum e corpore expellat uermium nidum, si assumantur scrupuli duo illius medicamenti, per tres dies successiuos, siue in substantia, siue cum duabus uncis aquae communis infusi.

Massa Curuiana datur in forma pilularum, ad drachmam unam. Prouocat ea efficaciter fluxum menstruum, usurpando illam duodecim diebus alternis, superbibendo eidem, post duas horas elapsas, dimidium sextarium

tarium decocti frumenti secalis, cum duobus granis croci, ac duodecim granis pulueris feminis petrofelini temperati, aut decocti nepetae, montanae dictae.

Deoppilat optime uasa sanguifera; quo sine fin-
gulis duobus scrupulis huius massae, additur scrupulus
unus croci Martis aperitiui, ususque huius remedii per
quindecim dies continuatur. Dicta massa multum so-
latur asthmaticos, ita tamen, ut, duabus horis elapsis, bi-
bat aeger haustum decocti calidi turionum hyssopi,
aut aegri tres aquae mille florum, in Maio destillatae.
Assumuntur sex doses huius massae, alternis diebus.
Liberat uentriculum a cruditatibus, et humoribus ui-
scosis, quater alternis diebus usurpata haec massa. Cu-
rat melius, quam quodcunque aliud remedium, duri-
tiem, et oppilationem lienis, tumores mammaram in
foeminis, atque strumas, assumendo huius massae scru-
pulos quatuor, eo regimine, quod docui in *Polyanthea*
Tract. III. cap. IV. fol. 857.

In doloribus capitis, a uitio uentriculi proceden-
tibus, uti saepissime fit, haec massa admirandos post se
relinquit effectus, usurpando quinque doses eius, alternis
diebus, et bibendo post eius usum quatuor uncias de-
cocti cardui benedicti.

Illi, qui scire cupiunt, utrum dicta remedia re ipsa
sint adeo proficua, prout a me praedicantur, pote-
runt explorare illos, quos ope istorum curavi, et
obstupescant, ac experientur, quod potius misericor-
dia erga proximum afflictum, quam uanitate, aut am-
bitione propriae famae ductus, hanc relationem de iis
ediderim.

Aegri, quos liberaui astrumis inueteratis, inueniri possunt nominati in libro mearum obseruationum, *Obs. VII. fol. 53.*

Hos, quos febribus malignis afflictos restitui, beneficio Bezoardici mei Curuiani, inter quos non pauci fuerunt, ad quos, accepta iam ultima unctio, uocatus sum, nominatos uidere licet in *Polyanthea, Tract. II. cap. CV. fol. 654. ad 663.*

Eos, quos ab Epilepsia liberaui, quorum unus malo hoc haereditario laborauit, nominauit in *Polyanthea, Tract. II. cap. IX. fol. 81. ad 82.*

Illi, in quibus haemorrhagias curauit, enumerati sunt *Tract. II. cap. IV. fol. 854. ad 856.*

Isti, qui, suppressione urinae pertinacissima oppressi, a me sanati sunt, inueniri possunt in *dicto libro, cap. LXXXI. fol. 509. num. 36.*

Vltimo tandem loco, Medicos, quibus uidebitur, me officium praestare reipublicae, in lucem emittendo remedia quaedam secreta, quae haecenus, ob defectum notitiae eorundem, ab aegris in usum tracta non fuerunt, eos, inquam, rogatos uolo, ut idem agant, suaeque, quae forte possident, medicamenta egregia publico communicent: erit hoc opus Deo gratissimum. Non equidem dico, eos, quamdiu in uiuis sunt, compositionem suorum arcanorum reuelare debere, quia nec ego compositionem meorum publici iuris facio; sed hoc saltem uolo, atque contendo, uelint nota reddere sua, ad utilitatem publicam; quod ipsum ego in praesenti ago, quodque omnes, in gratiam aegrotantium, facere decet.

F I N I S.

CATA-

CATALOGVS
REMEDIORVM
ARCANORVM AVCTORIS
OBSERVATIONIBVS MEDICIS
EIVSDEM LATINIS,
PRAEMISSVS.

Bezoardicum Curuianum.
Trochisci de Fiorauanto.
Pilulae Absorbentes.
Extractum Alcahest.
Vnguentum ad lactis exsiccationem.
Trochisci ad sistendum sanguinem.
Aqua Lusitana.
Pilulae contra strumas, asthma, et duritiem
lienis.

L 3

Pilulae

Pilulae contra epilepsiam, et uertiginem.
Linimentum contra haemorrhoides coecae.
Puluis ad gonorrhoeam.
Pilulae emmenagogae.
Pastilli contra diarrhoeas, et ad restinguendum
fluorem album mulierum.
Electuarium contra febres quartanas, et ter-
tianas,
Massa contra lumbricos.
Confectio contra passiones hystericas.
Electuarium ad suppressiones urinae pertina-
cissimas.
Massa curuiana, multiplicis usus.
Haec omnia inuenire licet in Prooemio mei
Peculii.
Morbos, in quibus profunt ista remedia, dosin
eorundem, tempus durationis, et pretium,
quo ueniunt, exposui in Tractatu, qui in-
scribitur *Manifesto*.

LIBRI AVCTORIS
TYPIS IMPRESSI.

Tractatus de Peste, elaboratus eo tempore,
quo pestis pertimescebatur.

Poly-

Polyantha Medica, tertia uice impressa, et aucta, in qua exhibentur multorum morborum curationes, et optima remedia, ad eosdem curandos.

Obseruationes Medicae, lingua Lusitanica conscriptae.

Pugillus rerum Indicarum, quo comprehenditur Historia remediorum exquisitorum, ex India, et aliis orbis terrarum regionibus allatorum, expositis simul eorum uirtutibus, et cautelis, in eorum applicatione obseruandis, opus a nemine haecenus publicatum.

Tractatus, qui inscribitur Manifesto, seu Admonitio ad sanitatem amantes, quo, adductis testimoniis grauissimorum Doctorum, demonstratur, purgantia dari posse, humoribus adhuc crudis existentibus, quando, siue peccent copia, siue malignitate, natura eos non potest digerere, aut ad exitum praeparare.

Obseruationes Medicae, Latina lingua exaratae.

TRA-

TRACTATVS AVCTORIS
AD IMPRESSIONEM
PARATI

Peculium remediorum utilissimorum, in usum
familiarum, et eorum, qui uiuunt in locis,
Medico carentibus.

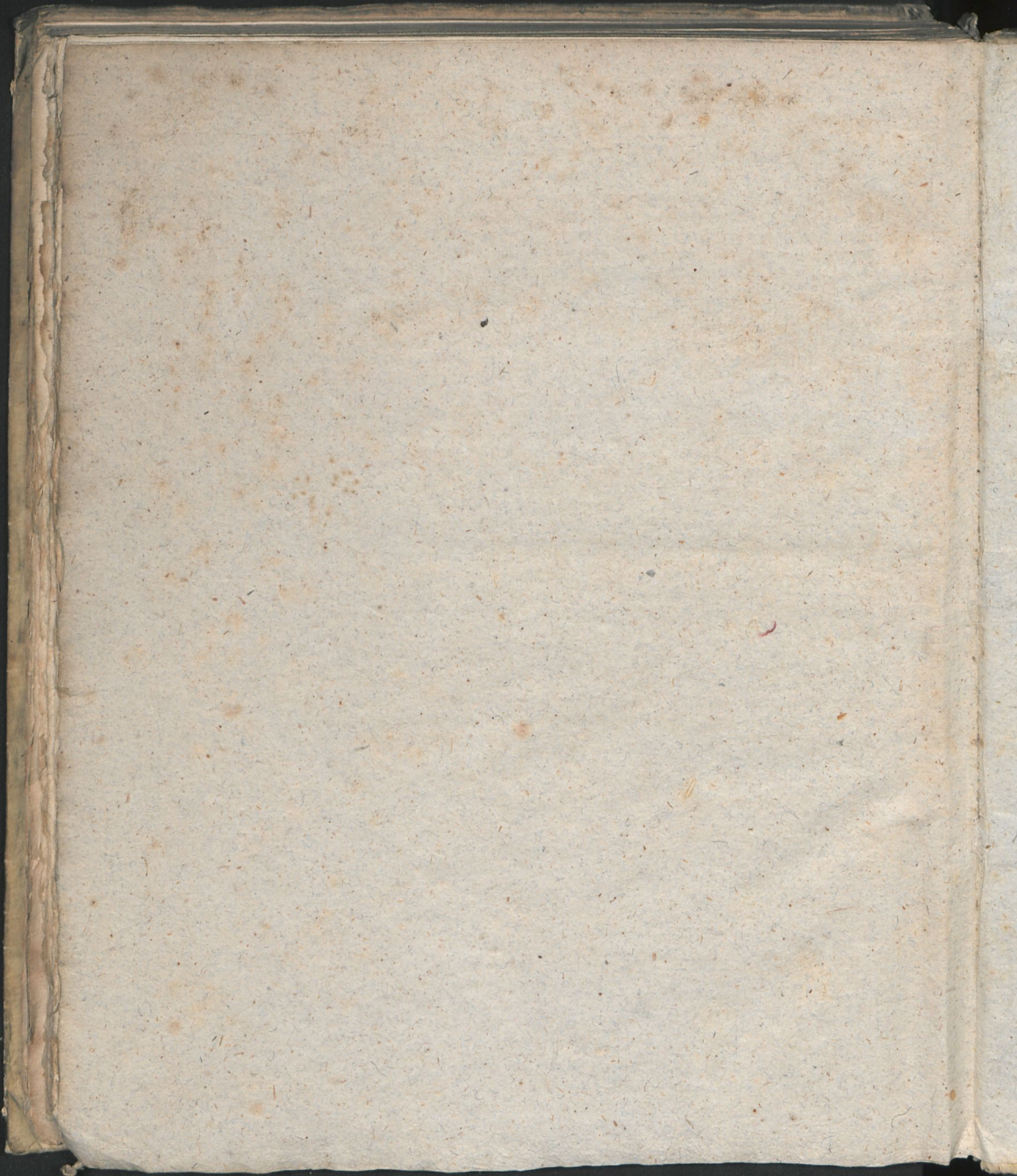
Tractatus de Auro Diaphoretico, cuius prae-
parationem, et uirtutes, quas obtinet, mo-
dumque applicandi, expono in fine mei
Peculii.

24 612

ULB Halle

3

002 161 915

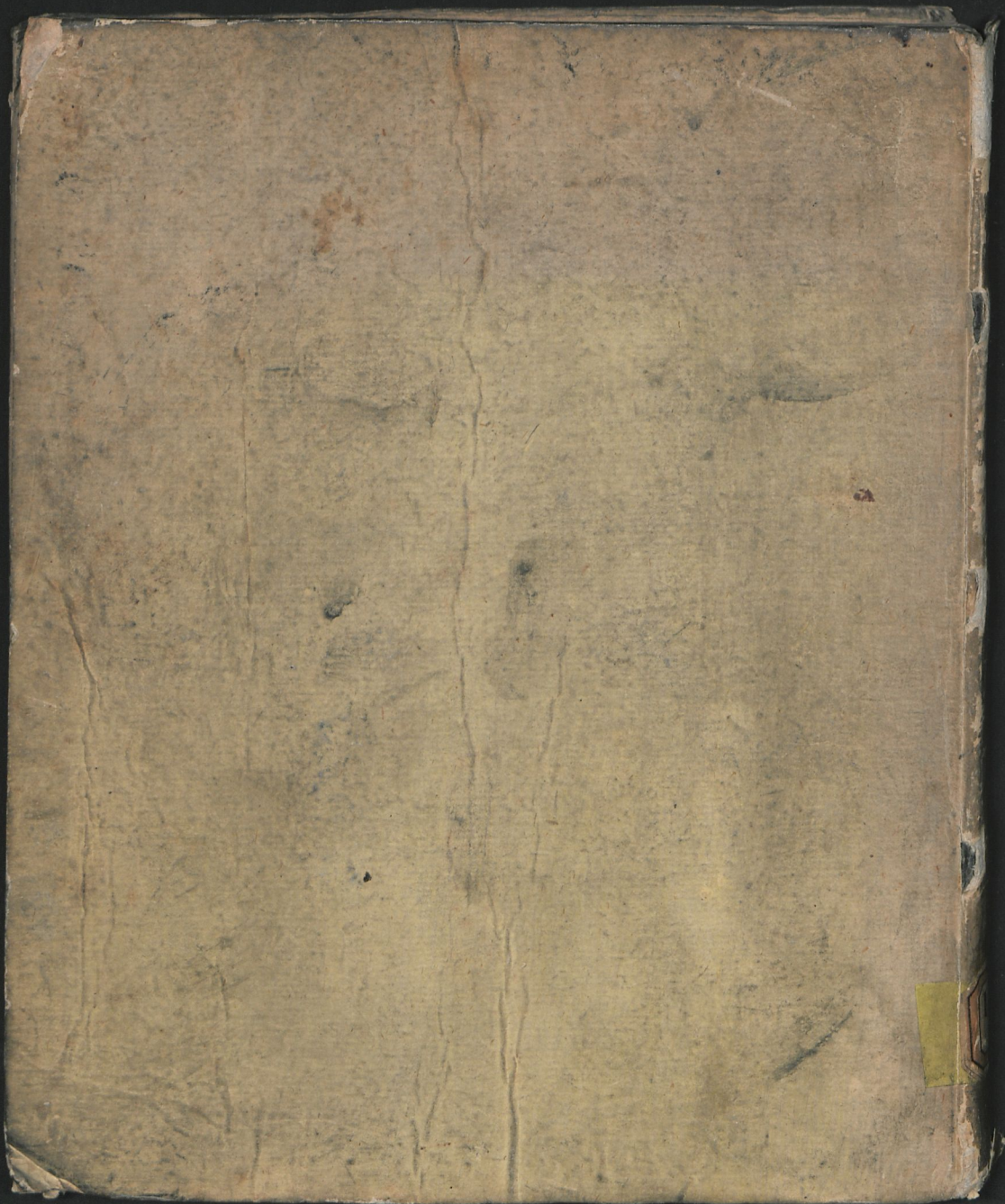

SB f

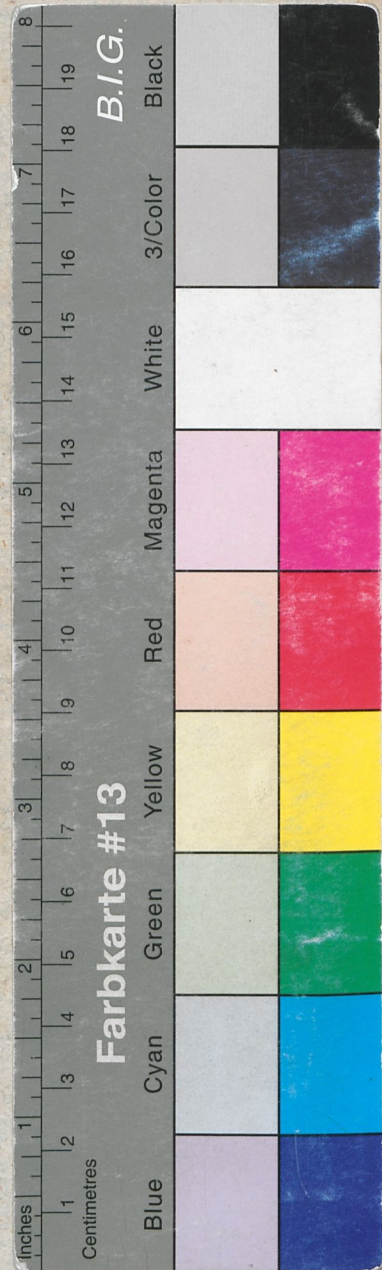
ke

IOANNIS CVRVI SEMMEDI
Christi Ordinis Equitis aurati, Sancti Officii Familiaris
et Domus Regiae Lusitanicae Sacratae Medici
PVGILLVS RERVM INDICARVM
QVO COMPREHENDITVR

HISTORIA

VARIORVM SIMPLICIVM

EX INDIA ORIENTALI, AMERICA,

Aliisque orbis terrarum partibus allatorum

Antebac lingua Lusitanica exaratus

Nunc uero in gratiam curiosorum latinitate donatus

Cura

ABRAHAMI VATERI

Philos. et Med. Doct. et Prof. Publ. Anatom. et Botan. Substitutur.
nec non Societatum Imperial. Natur. Curios. Germ.
et Reg. Anglic. Socii.

VITEMBERGAE

EX OFFICINA TYPOGRAPHICO - LIBRARIA GERDESIANA.

MDCCCXXIII.